

ملی نصاب بر محرومی

جلد : ۱

مایس - حیران ۱۳۳۱

صافی : ۲

بر قومك تدقیقه، تعقیب اولونه جق اصول

ضیا كوك الب

دارالفنون « علم اجتماع » معلی

بر قوم « Le peuple » ی عالمی صورتده تدقیق ایچون ، هرشیدن اول کوز اوکندده طوتوله سی اقتضا ایدن شرط ، او قومك استقبالده ناصل اولمه سی لازم کلدیکی دکل ، ماضیده و حال حاضرده ناصل اولدیغی آرامقدر . بر قومده ، یا اجتماعی حیاتك اوغرا دیغی تکامل وقفه لری ازاله ، یا خود اجتماعی تکامل معین بر مفکوره یه دوغرو وقوعی تسهیل وتسریع مقصدیه اتخاذ اولونه جق تدبیر لر « علم » ماهیتده اولمایوب « صنعت » ماهیتده در . علم ، یادیغی تدقیق لری عملی بر نتیجه اندیشه سیله اجرا ایتز . چونکه عملی بر غایه تعقیب ایدن اجتماعی بر صنعت ، اصلاحات احتیاج لریك مستعجلیتی دولایسیله علی العجله حکملر ویرمك مجبوریتده در . علم ، حقیقی عملی احتیاج لره فدا ایتیه چکندن ، بو کبی استعجال کار عامل لردن توفی ایدرهك حروصو بر صورتده چالیشمقله مکلفدر .

واقعا علمی تدقیق لردن چیقه جق نتیجه لرهك اجتماعی صنعت لر طرفدن در حال عملی غایه لره تطبیق اولونه جغی ، بو تدقیق لری یاپانلر بیلیر لر . حق بو متحریر لری سعلیرنده مقدم یاپان معنوی مشوقده ، بو کون عملی اندیشه لردن عاری اولان تدقیق لریك ، یارین همه حال کندی قومی یا خود انسانیت ایچون نافع تطبیق لره تنوج ایده جکنی بیلمه لیردر . روخنده بویه مفکوروی بر دوغو موجود اولمادجقه ، عالم ، حیاتی بو قدر صعوبتی برایشه

العرضة في الحكاية السليبية

دوكتور « زوسهام » طرفندن قاهرده طبع ايتديلين نسخه دن مترجم

مترجمي :

شرف الدين

بسم الله الرحمن الرحيم

حسابنر حمد وصاييسز شكر، فراوان ثنا وبی پایان مدح وستایش بر قیومك جلالتہ
مخصوصدرکه: قوه ناطقه یاقوتی معانی و بیان گنجینه سنده و ادله و برهان خزانه سنده -
که بونك ايله بن جان بدخشانك لعلی و تیان آسمانك خورشید درخشانی اولان لسان
انسانی قصد ایدرم. - «خلق الانسان علمه الیان - انسانی خلق ایدوب آکا بیان تعلیم
ایلدی. سورة رحمن» مقتضاسنجه نهان ایلدی.

او بر معبود درکه: رموز دقیق عقیقی اصحاب توفیقك فطرتی فطرتی یتندن
حروف - که بی نظیر لعبان - قوقلا - و کشمیر ماهر و یانی در. - کاربانی رفاقتیله دقایق
اینجهلین کاشفیلر و تحقیق شراخی راشفیلر - صومورانلر - ک مشاهده ایتیلری ایچون زوان قیلدی.
او بر صانعدرکه: ديلك هزار دستان اولان بلبل داودی الحاتی تسبیح ایدیجیلر -
که صباح و قننده نغمه پرداز اولان مغنیلر و سحرلین خوش آواز اولان طوطیلر در. -
ك آغزی بستانلغنده تمجید و توحید کلبی اوزرنده مدیحه خوان ایلدی.

او بر مقدر درکه: هر بدوی و مدینك حجه خاطرنده کی مخدراتی و اعصار و امصار
سخنورانك بنات افکارینی استعاره زیورلری و دورانك لطیف طبعلری و جهانك
هنر پرورلری عباره لری اینجولریله ترین ایلدی.

او بر حکیم درکه: مغالیلانك زلفی - که عنبر ریز و مشکیز اولان کاغذك بیاضی
اوزرنده در. - (حسن) و (سبحان) [*] ك فکر مجنون ذوقونى الینه ویردی.

وایپك قلمی هر بدیع کلامك خوش خرام اولان گلکی غزالتی کافور رنگلی کاغذ
میدانی عرصه سنده جولانه کتیردی.

[*] اولکینسی رسول ذیشان افندمك مشهور شاعری، ایکنجیسی (حضرت معاویه) زماننده
یشامش ك نامدار بر عرب خطیبدر.

او بر مبدعدرکه: نهانخانه اسرار - مقصدم احراک قلبری خزینه لریدر .

مصرع :

آنها که طیب درد دلهاباشند — آنلرکه : کوکلر دردینه طیب اولورلر
آناختاری آفاقک فصیحلرینک وحاذق اولان بلیفلرک قلملری قبضه سینه قویدی . و دلپذیر
اولان معنارک پارلاق جوهرلریله بینظیرتقریرلرک پارلایان اینجولرینه مطابقت موافقتی ویردی .

بیت :

آنکه بر لوح زبانها خط اول نام اوست آن همی کوید آله این ایزد و آن تنکری [۱]
« اول واجب الوجودکه: دیلر لوحه سنده برنجی کله آنک نامیدر، او؛ دائما اله دیر . بو؛ ایزد .
واوتا کری ... »

و صلوآت تامه و تحیات نامیه رسالتک نور مشخصی، جلالتک روح مجسمی، نبوت
خاتمک مهری، فتوت گوگنک کونشی، یارادیلشی کوزل مصطفای، اخلاقی عظیم مرثضای،
ایکی جهانک یارادیلشینه سبب و مغرب و مشرق قلاده سنک (کردانلق - کردنلک)
شاهدانه سی اولان ذاتی محمود (محمد) وصفاتی ممدوح رسولک ذات مقدسه تقدیمه اولسون .

شعر :

علی من لجراه الخلاق اوجدت ولو لم یکن ما کان شیء بموجد
علی من تعطی قاب قوسین بل علا ففاز بسهم فی العلی والتفرد

« صلاة و تحیات اول کیسه اوزرینه اولسون که مخلوقات اوندنطولای خلق و ایجاد اولندی .
اکراو اولیه ایدی هیچ بر شی ایجاد اولنمش اولیه حق ایدی . صلاة تحیات اول کیسه اوزرینه
اولسون که (قاب قوسین) مرتبه سینه یوکسلدی . بلکه دهاده یوقاری چیقدی، چیقدی ده تفرد
و تعالی ده عظیم بر حصه احرازیه ظفریاب اولدی . »

فراش درش کلیم عمران چاوش رهش مسیح مریم

«قبوسنک فراشی عمرانک اوغلی کلیم (علیه السلام) ویولنک چاوشی مریم (علیها السلام) ک
اوغلی مسیح (علیه السلام) در .»

او بر رسولدرکه نبوتنک منشوری (کنت نبیاً و آدم بین الماء والطين [۲] - آدم
صوایله چامور آره سنده ایکن بن پیغمبر ایدم .) طغراسیله موشح و رسالتک خلعتی

[۱] بوندن برآز فرقلی بریتک (نوادرافکارانوری) دن اولدینی هر نه قدر (تاریخ و صاف) ده
ذکر اولنیورایش ایه ده (۱۲۹۶) تاریخ میلادیسنده (لکنو) ده طبع اولتان کلیات انوریده
بویتک بولنه مامش اولدیفنی طابع کتاب مستشرق (کارل زوسهایم) افنسی سویلیور .

[۲] حدیث شریف .

(وما ارسلناك الا رحمة للعالمين - بز سنى عالمه آنجق رحمت اوله رق كوندردك . سورة الانبياء) طرازيله مطرز ايدى .

بر صاحبقراندرکه : معجزات اظهارى و بينات اثباتى زماننده يد بيضا و دم مسيخا گوستردى . دست قدرتى ايچون نه (سند عضدك باخيك - سنك بازوكى - خطاب موسى عليه السلامه - قزداشكله قوتلديريرز . سورة القصص) مزده سنه حاجت قالدى ونه دورين اولان راينى (واشركه فى امرى - آنى - هرونى - نبوت و تبليغ رسالت خصوصنده بگنا شريك ايله . سورة طه) طلبنه ضرورت براقدى .

بر بديع قدرتدرکه : (اتم و آباؤكم فى ضلال ميين - سز و بابالريكنز آجيق بر صاقلقده . سگز . سورة الانبياء) نداسنى قولاقلىنه آلمان و(ماسمعنا هذا فى آباؤنا الاولين - بونك - نوح عليه السلامك - نبوت دعواسنى اولكى بابالريمزدن ايشيتمدك . سورة المؤمنين) دين بر گروهك معتقدات باطله لرينى ازاله ضمنتده پارماغى قارغيستك بر اشارتيله گوگك آى سپرى .

مصرع :

من غير سيف و دم مهراق [۱] نه قلنج ونه دو كولش قان اوليه رق ايكي پارچه ايلدى .

برغيسى نفسدرکه : (ود) و (سواع) [۲] قولارينك و نص اجماع معندلرينك - كه ملك علامك احكام كلامنه اختراع بشرى ديديلر و حكايات تاريخه ايله بر طوتديلر - شبه لرينى گيدرمك ايچون مهك دره لرينك چاقيل طاشلرينى بلغاى فصحا كى مليح بيان و فصيح زبان ايلدى . و بيان ميداننده قدرت جولان بولديلر . و (انه لتزبل رب العالمين - بو قرآن كريم بى شبهه رب العالمين طرفندن اينديريله در . سورة الشعراء) نمره لرينى تا گوگك تپه سنه ايريشديردى .

شعر :

صلى الاله ومن يخف بعرشه والا طهرون على النبي الامجد
ما ان مدحت محمداً بمقاتلى لكن مدحت مقاتلى بمحمد [۳]
جناب حق وعرش آلهيبنى قوشادان ملائكه كرام وساثر پاكيژ كان نبى امجده صلات ايلسين
بن سوزمله حضرت (محمد)ى مدح دكل لكن سوزمى حضرت (محمد) ايله مدح و ترين ايلدم .
[۱] اوست طرفى : « قد استوى بشر على العراق » در .

[۲] عربلك زمان جاهيلتده كى بتلرندندر .
[۳] برنجى مصرع (حسان رءع) لك رسول ديشان افندمزه سويلديكى بر مرثيه دندر . (قارل . زوسهام) افندبتك (ذبل) نده بياننه كوره ايكنجى بيتك دخی (حسان رءع) لك اولوب (شرح المتنبى على تاريخ محمد العتي ج ۱ ، ص ۹۵) ده مذكور ايمش .

جنت رایحه لرندن داهای جانقرا اولان ثنا ونیسان آینک لطیف روزکارندن داهای دلکشا یولنان درود؛ خلافت آشیان، امامت آستان، گزیده دودمان پسندیده متابعان، معالی صدفلرینک اینجولری، معانی کانلرینک یا قوتلری، جسمانی قارانلقلرک قدیللری، روحانی کرامتلرک آلمختارلری، قوش یورطه سی کی قورونمه سی لازم کلن ملتی حفظ ایدیجی، بتون امته نصیحت ویریجی، حماست میداننک قهرمانلری، یگیتلک اورماننک ارسلانلری اولان یوقین ترازوسنی قالدیران واساس دینی وضع ایدن ذواتک درکاهنه نثار اولسون که : آنلر (کنتم خیرامة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر - سز ناس ایچون چیقارلش اک خیرلی امت اولدیکز که معروف ایله امر ایدر ومنکردن نهی ایدرسکز . سورة آل عمران) مقتضاسنجه جد واجتهاد صیقليله شرک وضالت رنکنی والحاد ومعصیت ایزلرینی وکوکلمش کینی حق لرنده (الذین طغوا فی البلاد فاکثر وافیه الفساد - شهرلرده طغیان ایدن واورلرده فسادی چوغالدانلری جناب حق ناصل عذاب ایتدی؟؟ سورة الفجر) دنیلان کیمسه لرک کوکسلری آینه سندن محو ایتدیلر . وصدق ومعذل فاروقی وعلم ومعرفت تریاقيله (وهوالذی یحیی الارض بعد موتها - اول جناب حق که ارضی تولومندن صکره دیرلیر . سورة الروم وسورة الحديد) نیجه سنه لر (فی قلوبهم مرض - آنلرک قلبلرنده خسته لق واردر . سورة البقرة) امراض حاده سنه و (انا وجدنا آباءنا علی امة بز بابالریمزی بو طریق وبو ملت اوزره بولدیق . سورة الزخرف) علت مزمنه سنه مبتلا اولمش ونفس اماره چوقورنده زهر کی آجی اولان نفاق غدالرینی یمیش . (لایموت فیها ولا یحیی - اوراده نه تولور ونه ده دیریلرلر . سورة طه وسورة الاعلی) اولان هر کوگنک مزاجنی کفرک زهر قاتلندن تخلص ایلدیلر . وفاجر کافرلر ویولدن چیقمش فاسقلری - که ظلم وطغیان خرابه لرینک ساکنلری وانکار وعصیان اوطاننک قاطنلری (مقیملری) ایدیلر یاییلمش چکرکه کی ایلدیلر (چیل یاورسی کی داغیتدیلر) (فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین - شرک وعصیانه نفسلرینه ظلم ایدنلرک آرقه سی کسیلدی . وحمد رب العالمین اولان الله تعالی به مخصوصدر . سورة الانعام) .

بوندن صوکره فضیلت بازاری کونی کی پریشان اولان بو کلماتی تحریرک موجبی واهل علم کار وباری کی بی سامان یولنان بو مقدماتی تقریرک سببی بودرکه : چونکه بو ضعیف تحیف کئیب لهیف دور نافرجام جورینک قدح لرینی امه ن وسنه وآنلرک شدائدی کاسه لرینی یودوملایان مصائبک لاینقطع ضربه لرله دوگولمش ومخاصمه سی

بتون مخاصمه لرك اك شدتلیسی اولان جفاء ایامك جكر دلیجی مخاصمه اوقيله قایلیمش .
 [محمد بن محمد بن محمد بن عبدالله بن النظام الحسینی] - [جناب حق آتی غموم
 فراغه سنك سطواتندن وهموم عفاريتك صدماتندن تخلیص ایلسین .] نسیم صباك
 تبسمندن ونشووئما - كه آندن رنج ومشتت ودرد وبلادن بشقه بر نصیبی یوقدر -
 صباخی تباشیرینك ظهورندن واكتساب شرف وحيثیت زمانندن بری - كه آكا نائلت
 (لم تكونوا بالغیه الابشیق الانفس - دوه لر سزك یوكلریكزی اوزاق بلده لره کوتورور .
 بیلیرسكز كه سز یا لكز كندیكز بیله اورایه كوچلك ایله واصل اولورسكز . نره ده
 قالدی كه برده یوك کوتوره جكسكز - سورة التحل) حكمنجه در . كندیسنی فكرت كوره
 - باقیر ودمیر اریتكلی کیچه - كفجه - سنده ومخت بوتنه سنده اریندی . وهر رفیع القدر
 صاحب صدرك قیوسی طوپراغی غمیده اولان دیده سنه جوهرین بر سورمه ایلدی . بلکه ..
 بخت چهره سنده دوشه قالقه یکی بر حال واحوال یوزینك وجات - الماچك کیگی - نده
 واعمالك صفحاتنده بر اثر ظاهر اولمدی .

مصراع :

وجز زدیده دیگر آیم از کسی نکشاد - کوزدن بشقه کیسه صویمی آچدی ، - آغلامقن
 بشقه کارم یوق ایدی -
 بو کونمز قدر کیچه وکوندوزلرك طولنجه وآی وسنه لرك بونجه دین علملری
 تحصیله جالیشدی . وصاغلق وخسته لق وفرحلی وصیقینتلی زمانلریخی علوم یقینی اکتسابده
 ومخالطدن چکیلیمش عالمك مقارنتده سکیردی .

مصراع :

ومن طلب العلی سهرالیالی - یوکسکله جیقمق ایستین کیچه اویقوسنی ترك ایدر .
 دینلیدیکی وجه اوزره شکر خواب استراحته اشارات عقلینك مشکلاتی کشف وفقه - که
 احکام اسلامی حاوی وعام وخاصك مقاصدینی شامل وجلال وحرام یوللریخی میندر -
 نکته لرینك معضلاتی توضیحی بدل ایلش وبونی (نعم البدل) بیلیمش وقونندن هر قنك
 عماننده فهم واستعدادی درجه سنده دالغیچلق ایدوب آتی (خیر العمل) عدایلش .
 بونکله برابر : چوق مشغولیتلر وتقلب احوال وکوکل پریشانلنی وهیچ بر فائده سی
 اولیان ایشلرك یغیلمه سی وحاسدلی دفع واضدادی منع وار ایدی که بونك مجملنی تفصیل

هر سخورک بیاننه مقدور و هر هنر ورورک بنانه میسور دکدر . (ولوکان بعضهم لبعض
ظہیراً - آنلر یکدیگر لرینه یاردیجی اولسه لرده!!.. سورة الاسراء) و بو مقدمه نك - منع
ومعارضه دن و دفع و مناقضه دن سالم بر برهان ایله - نتیجه سنی تحریر و بو قضیه نك
تالیسنی تقریر هر معلم و متعلمك نه دیلنك ونه ده تیز آدیملی (ولوان مافی الارض من شجرة
اقلام - اکر رده بولنان بتون اغاچلردن قلملر اولسه!!.. سورة لقمان) قلمنك کاری دکدر.
علوم عقلی مباحثنی تکراری بتون مقصد لرینك سر دفتری بیلنش و مسائل شرعی
تذکارینی املك غایه قصواسی و عملك اك صوك مرتبه سی عد ایلش

ونزهت سرای استفاده و خلوتخانه افاده ده بی عتاب اولان : مسك یا ناقلی و غیر کی
بیاض ظالغلی - سطحلی - و مشکین دیشلی خوش خطاب (و خیر جلیس فی الزمان کتاب
- زمانه ده هم مجلسك اك خیر لیلی کتابدر .) دلدارای ایله زمانلرینی کچیرمش
واو جانیوند اولان دلبرك - کتاب - ؛ روح مضطرب شفاسی و نور بصرك جلاسی
منظره سی خوش و بخش ایتدیکی تجربه - افاده - سی کوزل (نعم المحدث الدفتر - کتاب
نه کوزل همصحتدر .) پیکرینك زنجیر مسلسل عقدہ لرینی آچقله مشغول اولمش
شمدی ایسه : سقیم برتن و مستقیم بر طبع و شراب حمیمه شییه بر سخت و عذاب الیه
معادل بر کربت ایله

مصرع :

بادی از عم احداث زمانه بد ویم - وقوعات زمانه دن ایکی به بولومش بر کوکل ایله
نوائب و بلا یا کنعانی (یعقوب علیه السلامك ساکن بولندینی دیاردر که حزن و تأسف
ایله اقامت اولنان محلدن کنایه در) مشاق و مصائب عمانی، درد و غم مکانی، رنج و الم کافی
انیس و محرم و جلیس و همدیدن محروم بر مجلسده وقار نلق بر محبسده در .
بونکله برابرکه : عقدہ جمعیتك نظامی وقاعدہ استقامتک رکن قوامی کلیاً مختل
و تمامیلہ منحل اولمش و غرار - آلدادیجی - روز کارك ثقلی و غدار چرخك نحوستی
تغلیله سعادت گوگنك کونشی (حتی توارت بالحجاب - حتی کونش حجاب ایله اورتونندی .
سوره ص) طو تیلیمی محتہ کرفقار قالمش ... مرادات اقسامنك اوراقنی قسام سعادت
(کطی السجل للکتب - طومارلر بو کولدیکی کی !!.. سورة الانبیاء) دورمش . و دور پر
جورک سابقسی دائماً درد دردی - شرابك دینده قالان طور طی - سنی ویرمش

استراحت قلب رایتی علماء اعلامك بايراقلری کبی باش آشاغی کلمش ... وکامرانلق
صحیفه سنده فضلاي ايامك صفحه آمالی کبی اثر قلامش ...
و بهجت و شادمانی تملی آلت اوست اولمش و مسرت و امنیت طاقی (لا تری فیها عوجاً
و لامتاً - آنده سن نه آلا قلق و نه یوکسکک کورمزسک . - ارض حقنده - سورده طه)
صفتی اکتساب ایش

شعر :

عندی من الدهر مالوان ایسره یلقی علی الفلک الدوار لم یدر
چار الزمان علینا فی تصرفه وای دهر علی الاحرار لم یجر

« زمانك بكا ایتدیكلرنك اك آزی فلک دواره قونیة دونه من . بزه زمان تصرفنده جور
ایلدی ! . فقط احراره بونك جور ایتدیکی وقت اولمشیدر ؟! »

محت و مصیبتلر فتنه و حادثهلر بر راده یه کلدی که (لوارینه فی المنام فرعنا - رؤیاده
کورسه ک قورقارز)

کرتبخش شدائدک شدتی و تعب آور مکایدک صعوبتی بر درجه بی بولدی که (تکاد
السموات یتقطرن منه و تنشق الارض و تخر الجبال هدأ - بونلرک - یهود و نصارا - چیرکین
سوزلرندن کوکلر تیره یه جک ویر آجیله جق و طاغلر یاریلوب دوشه جک اولور -
سورده مریم)

تندن بقمش اولان گوگل که :

مصرع :

یک قطره خونست و هزار اندیشه بر دامله قاندر و بیک درلو اندیشه ...
زمانه بلایاسنک هجوملرینک حمله سی صدماتندن خانی آغزینه کلدی . و جان کلبه احزانده الیه

شعر :

تعجل لتخلص النفوس من الاذى و قرب من الدهر التي هي اطيب
« روحلری اذیتدن قورتارمقی ایچون مجله الیه . و فلکدن بزه اک خوش اولان حرکتی
- ثولومی - یا قلاشدیرر . »
اتکنه (بوییتک) یاپیشدی :

وهر لحظه خوناب بر گوشتل ، پرتاب بر جان وبرکوز و بیک دامله یاش ایله

شعر:

الا موت بیاع فاشتریه فهذا العیش مالاخیر فیه

« صاتیق تولوم یوقی که آلهیم ! . . . زیرا بویشاییده هیچ خیر یوق ! . »
نداسنی بیت معمور آستانه سنک اشکی و بو پرنورقه ساکنلری قولاغنه ایریشدیردی . .

بیت:

کو قوت پائی که مرا کیرد دست تابازر وم پیش اجل کامی چند

« هانی ؟ نرده ؟ ! او آیاق قوتی که بنم الیمی طوتسون ، طوتسون ده تولومک یانه برقاچ
آدیم کیدهیم !!! »
وبونک اوزرینه کرک کندیکنندن وکرک کندیگندن اولمه رق مخالف وموافقلرک
اتفاق واجماعیله (احف قیس [۱]) ه تقدم ایده جک قدر صبر وتحملک زهیر آمیز
اولان شریتنی ایچدی . ومقاومت وثباتده (رضوی [۲]) و (بوقیس [۳]) ایله
(شرکت عنان [۴]) ه گیردی (آت باشی برابر کتندی)
قصه نک طولی وحکایه نک فصولی (خلاصه کلام)

بیت:

چو شسم آخر کامد وبال لازم من کمال فضل وبال منست پنداری

« بن کونش کجیم آخر الامر وبال - قدمایه کوره یدی سیاره نک بر بیت شرفی و برده بیت
وبالی واردر - بکا لازمدر بدنن آیریلار ، بنم وبالمده کمال فضلدر ، تصور ایدیورمیسک ؟ ! »
وفي السماء نجوم مالها عدد وليس یکسف الا الشمس والقمر .

« کوکده صایسز ییلدیز واردر ، حال بوکه یالکیز کونش ایله آی کسوفه دوچار اولوزلر »
العاده طبیعة خامسة [۵] - اعتیاد بشنجی طبیعتدر - فحواسنجه حرص وهمت عنانی

[۱] سادات تابعیندن برذات اولوب فوق العاده حلیله معروف ایدی . (۶۷ الی ۷۷ آره سندم
(کوفه) ده وفات ایتمشدز .

[۲] (مدینه منوره) نک غرب جهتنده ساحله یاقین بر داغدر .

[۳] (مکه مکرمه) جوارنده معروف بر داغدر .

[۴] (شرکت عنان) شرکتک عقوده داثر اولان اقسامندن بر شرکتدر .

[۵] (میدانی) نک (۱۲۸۷) ده (بولاق) ده طبع اولنان امثالی (ج ۱ ، ص ۴۳۸)

[طابع]

آکا - علمه - مائل ایدی. داخل وخارجك بیکلرجه تشویشاتنه ویوز درلوتفرقه هائله

مصراع :

چو روزگار نه قعرش پدید ونه ساحل - روزگار کی : نه دیی ونه ساحلی کورینور .
او امید ایله که :

مصراع :

میان باطل وحق رأی اوشود فاصل - حق ایله باطلی آنک رأی فصل ایدر
اهمیت ویرمیور ایدی .
وهر حال ایله برابر گنجلك دوره سنی - که امنیه لرك سرمایه حصولی وایکی جهان سعادتک
رأس المالیدر . - هر نه قدر :

مصراع :

مرا یجز سیی رنگی از جوانی نیست - بکا کنجلكدن سیاهلق - بدبختلق - دن بشقه بررنك یوق ایسه ده
(کالقمر فی الشتاء - قیش کیجه لرینک آنی کی - ضایع و بها کچیرمدی .
وعز لتگرین ، محتقرین اولان نفسه آنک ایله برابر که :

مصراع :

وراخود از هنر خویش هیچ روزی نیست - آکا کندی هنرندن هیچ بر رزق یوقدر
او غدای روحانیدن ؛ اغراض نفسانی واعراض جسمانی جهته رخصت اعراض
ویرمدی . او طمع ایله که :

بیت

در آن جهان مکرش بهره بود رهبر جو هیچ کونه ورا کام اینجهانی نیست
« بلکه او جهانده - آخرتده - آکا بر بهره - علم - رهبر اولور ، چونکه آنک ایچون
بوجهانک هیچ بر کونه نصیب و مرادی یوقدر »

عادت مألوفی وجهه اوزره او ایشک - علمک - مراسمی تذکار وتکراره
رعیشکار اولدی . ووظیفه معهودی - که طریقه محموده ایدی - محافظه ایلدی : کندینه
دیر ایدی :

شعر :

فاشدد یدیک بحبل العلم معتصماً فالعلم للمرء مثل الماء للسمك

« اللرکله صیقی صیقی علم اینه یایش ، چونکه کیشی ایچون علم؛ بالی ایچون صو کییدر »
و چونکه بعض کره معضلات شرعی بحثنده و مشکلات عقلی کشفنده ملالت یوز گوستیر
وطبع رعناتک مذاقی مشقت شربی آجیلغندن :

مصراع :

جد همه ساله جان مردم بخورد - برسنه بویه چالیشمق کیشینک جاتی بیر

حکمنجه

احلی مذاقاً من عسل

ان البطالة والكسل

« عطالت وتنبلک بالدن دها طانلیدر »

ک حلاوتی آرزو ایدر ایدی .

گذشتکاتک توارینجه عائد کتابلری واسکیلرک قصه لری نسخهلرینی مطالعه ایدر
(فاعتبروا یا اولی الابصار - ای ارباب ابصار ! عبرت الک . سورة حشر) امر
واشارتی اوزره او وقایعدن حصه آلیر ایدی .

و خاطرک و دردناک اولان گوگلک یاره سنه (لعل الله یحدث بعدذک امرأ - اوله که
جناب حق بوندن صکره برایش - فرجه خلق بیوره . سورة الطلاق) مژده سی امیدیه
مرهم قویار ایدی . (والبلیه اذا عمت طابت ، والحنه اذا شاعت سهلت - بلا ؛ عمومیلشنجه
قنالی طوبولماز و محنت یایلنجه قولایلاشیر - ال ایله کلن دوکون ، بایرام -)

تصادفاً (آل سلجوق) - که کچن قرنلرده واسکی عهدلرده مسلمانلق بیراقلرینی
اعلا و جهانبانلق رایتلرینی نصبده (کسرا) نک آثارینی منسوخ و (فریدون) خبر -
لرینک عقد اخبارینی - تاریخلرینی - مفسوخ ایلدیلر . و اجر جزیل ادخاری ضمنتده
مساعی جمیل ایله (ماسمعنا بهذا فی آباءنا الاولین - بونک - نوح علیه السلامک - نبوت
دعواسنی اولکی بابالریمزدن دویمدق . سورة المؤمنین) گروهی ، نه ایدوکی ونزده
بولندقلری بللی اولیان ملاحدنه و کیمسه نک یاردیم ایتمدیکی فسقه یی ادا بارک اوکنه قاتمش ایدیلر .
(و ختم الله علی قلوبهم - الله تعالی آنلرک قبلرینی مهرلیدی . سورة البقره) نقشی
آنلرک قبلری زمینده (کالقص فی الحجر - طاش اوزرینه قازینش یازی کی) بیتمش ایکن

آنلری. (كان لم تغن بالامس - کویا دونکی کون هیچ اولماش کبی . سورة یونس) ایلدیلر . [جناب حق آنلرک دین اوغورنده کی سعلیرینی مشکور و کندیلرینی (یوم نحشر المتقین - او کونده که بز مقیلری حشر ایدرز . سورة مریم) کونده شهیدلر و صالحلر ایله برابر حشر ایلسین] تاریخنندن بر نسخہ الہ کچدی . و چونکہ او اجزایی - کہ افاضل احراردن [۱] برینک تصنیف کرده سی ، فضل شعار اولان ائمہ دن بر ذاتک تألیفی ایدی . — تأمل ایلدی . باش و صوکنک اشاعی و یوقاریسی ؛ اطرافنی ؛ مطلع و مقطع و اوکنی و آردینی تدقیق ایلدی . (سلطان محمود بن محمد بن ملکشاہ - جناب حق کندیسنی (جنة النعم) داخل ایلسین -) ک عہد سلطنتیہ بیتدیکنی و اوافاضل ہنر پیشہ او اوراقک صفحہ سہ نہ بویادشاہک سلاطین آل سلجوقک صوکنجیسی اولدیغنی و بوفرمانی یوریان نیکوکار و سلطان نامدار آیاغنی عودت اوزنکیسنہ قویمسی وجان دیزکنینی او جہان - آخرت - کشوری طرفہ چویرمسی :

مصرع :

سر در کفن وفات پیچید و برقت باشنی وفات کفہ صاردی و کیندی

عقیندہ او خاندان سلطنتک گونشی اقراض باطیسنہ یوزطوتمش و او دودمان معدلتک سعادتنی آبی رفعت و اقبال گوگندہ مشقتبخش بلایہ و فراق محاقہ مبتلا اولمش بولندیغنی یازمش اولدیغنی کوردی .

خبر تواتر ایلہ معلوم و تواریخ مطالعہ سی واسطہ سیلہ لوحہ دلہ مرقوم ایدیکہ بوسلطان کامرانک ٹولومک سورگون آوینہ چار و ناچار دوچار اولمسی و (کل نفس ذائقة الموت - ہنجان ؛ ٹولومی طادہ جقدر . سورة آل عمران ، سورة الانبیاء ، سورة العنکبوت) ساقیسنک لندن ٹولوم جرعه سی کام ناکام ایچمہ سندن صکرہ سکسان سنہ یہ یاقین او خاندانک دیگر سلاطینی یکران اولان نعرہ زن آت اوزرنده فرمان سوار اولمش ایدیلر . وسلطنت بیلہ زبکی آنلرک دولتی بیلکنندہ محکم قالمش ایدی .

کشور آلیجی پادشاہ (طغرل بن ارسلان) ک عمر کونلرینک اقراضندن صکرہ رب الارباب اولان حق تعالیٰ نک تقدیر ازلیسی تریسی (لکل اجل کتاب - ہر وقت ایچون قوللر اوزرینہ یاپیلمش احکام واردر - سورة الزعد) مقتضاسنجہ او ولایہ اعلیٰ

[۱] (قارل زوسہام) افندی بو ذاتک (محمدالراوندی) اولدیغنی سویلیور .

ودودمان عالینک فرمان ایدیجیلک قباستی فنا مقراضیه کسمش وهای سلطنتری اوآشیان
آسمانکندن اوچش ایدی .

نعر :

ولم ارفی عیوب الناس شیئاً کنقص القادرین علی التمام [۱]

«ناسک عیوبی آرهنده برایشی تمامه ایردیره بیله جک کیسه لک قصر همتی کبی عیب برشی کورمدم.»
ایستدی که علوم شریعت مطالعه سندن حاصل اولان ملالت هنکامنک ارادتی وفقنجه
بوزمان فراغنده مرغوب استغاره وکوزل عباره ایله بو حکایه نک مجموعنی جمع و بیان ایده !...
واودولتیار اولان حکامک و اوسلاطین کامکارک [جناب حق آنلرک محالرینی مطیب و دوراقلرینی
جنت ایلسین] .

قلمک :

نعر :

اخرس لا ینطق الا اذا قطعت بالسکین منه اللسان
منطقه همس و لکنه یسمع منه کل قاص ودان

« بردیسز درکه آنجاق دینلی بیحاق ایله کس دیکک زمان قونوشور . قونوشمی فیصله ادا
ایسه ده هر اوزاق وهر یاقین اولانلر آدن ایشیده بیلرلر. »
مبارک قدیم مستوفی [۲] سی اشارتی و دیر ضمیرک تقریر دلپذیریه جامع الحسنات اولان
دیوانتی یازه .. و چونکه یالکیز کندی سرمایه سیله ایشه کیدی . و دگر سر بزاعه سی
قاباغنی قالدیردی . مدقق بلغلر و محقق فصیح لک کوزلرنده بگه نیله جک وزمانک هنرمندانی
و جهانک سخورانی نزدنده مطرود و مردود اولیه حق بوجه اوزره بو کلامی نظم و بو
مرامی اتمام مستبعد اتدن و بوضعتی بیلیمکسزین بو صفت اوزره آتی ترکیب ممتعاتدن
ایدی . عقل هاتنی جان گریبانندن فریاد ایتدی که سن ..

بیت

چولاهه نیستی بهوس تار ابلهی چون عنکبوت کرد تن خویش می تی
« طوقومه چی دکلسک ؛ هوس سائقه سیله ابله لک ایلیکنی اوروچک کبی کندی کندیکنک
اطرافک اوریورسک : »

[۱] (متنی) دیوانی (ج ۲ ، ص ۲۶۴) مطبعة هندیه [مترجم] .

[۲] حساب و کتابه باقان مأمور [مترجم] .

مصراع :

خرد که راه نمایست مر در باصواب [۱] عقل که کشی به طوغر و بول کوشتر یحیدر.

ای ایچی بوش قلم ! بدیع سوزلر ناصل یازه جقسک ؟ .. وای دیلسزک اینجه بللیسی !
(سحبان) ایشنی و (حسان) صنعتنی ناصل یاهه جقسک ؟ .. ای کسیک باش ! انجمن
بلاغتده چمن فصاحتک سروسیله - سرو - هانکی مایه ایله برابرک ادعا ایدیورسک ؟ ..
وای بیدل ! کاغد (عذرا) سنک کوموش یا ناغنی زار و نزار اولمش (وامق) کبی نیچون
جهالت پارماغنی اوجیله مشوش ایدیورسک ؟ ..

بیت :

تواز کجا و سرزلف دلبران زکجا بیای خود بیلامی روی تو ییچاره
« سن نره دنسک ؟ !! و دلبرلرک سرزلنی نره دن ؟ !! کندی ایاغکله بلایه کیدیورسک ،
سن ؟ ییچاره !!! »
دیدی .

بو اندیشه یی ترک ایتکی و بوضعت اغاجلنی اطرافنده طولاشمانی و دگر سز سر مایه سیله
دانش مصری یوسفنک و صالی تمیسنده بولنمانی و چونکه سخورلک میدانندن آنک
طبیئ الینه ضعیف برآت

مصراع :

کز کاهلی که نه سکسک نه راهوار - که تنبله کندن نه چویکدر نه ده راهوار
یولارندن بشقه سی کچما مشدر . بیان حربکا هنک چابکسوار لر یله - که تیز زبان قلم مزراقیله
فصاحت کشورینی مسخر و خنجر لسان ایله - که هند قلنجی کبی جهانستانلق ایدر - عالم
معنایی میسر ایدرلر - ارقداشلق لافنی آغزینه آلمانگی و پریشانکار بی مقدار و بیمار پرتیار
یوتیار [۲] ی معجز کردار براعت شعار سحر آثار سخن کذار طوطیلر ایله فضلاء روزکار
کلشنه کوندر مامکی .
و چونکه خرمن فصاحتدن بر باشاقدن و بلاغت دگزلرندن بر قطره دن ماعداسی اقسام

[۱] و زوست اهل هنرا همیشه فتح الباب [مترجم] .

[۲] (بالقیل) ویا (اوکیک) قوشیدر [مترجم] .

مواهبك تقسیمى هنگامنده آنك نصیبی اولامشدرد . و (الناقص کالمعدوم - ناقص معدوم کیدر) بو مقاسز دعواده بولنامنی و مساسز اولان بواسمی کندینه قویامنی ایستدی . بلکه... کوکل مفتیسی وعقل انجاییسی؛ ملت مجتهدی؛ جبلت مدرسه لرینک مدرسی: « (المیسور لایسقط بالمعسور - الدن کلن الدن کلین ایله ساقط اولماز) اگر آبدار بر سوز وشاهوار اینجو کی بر عباره خاطر خزانه سنده مدفون و آراسته بر کلام و پیراسته بر نظم گنجینه دلدۀ محزون دکلسه طاسز ، توزسر اولان کلماتک یشیلک وسیرکه سنی (السخی بما ملک - سخی ماملکیله سخیدز) مقتضاسنجه اورتیه قویق لازمدر . و چونکه : بوشروعدن غرض متقدمینک [جناب حق آنلری رحمت ومغفرته تخصیص وجنتلرک یوکسک قصرلرنده اقامه ایلسین] سرگذشتی نقل اولوب ارباب ترسل دیرینه دیزلمک ویا سخخورلر زمهره سنده سائقه جهل ایله باشه کچمک اولدیغندن قلمک - که خطییک قلنجندن [*] دهاکور وعاشق زاردن داهاکلیلدر - دیلنه ارتجیلاً نه کلیرسه عرض طبقه قویق گر کدر .

مصراع :

ومن لم یجد ماء تیمم بالتراب صو ؛ بولیان طوبراق ایله تیمم ایدر

بیت :

تیمم جانی که هست پیش کشم چون بدست من این قدر باشد
نبود لائق نثار ولی کار درویش ما حاضر باشد

» نیم تقدیمم بریاریم جاندر؛ چونکه نیم المده بوقدر وار؛ صایفه لایق دکلدرد؛ لکن فقیرک سرمایہ سی الدہ بولنادر « دیدی . »
چونکه بواحر و اشارته امثال مندوباتدن ومطاوعت خصوصنده غفلت دخی (المأمور معذور - مأمور معذوردر) حکمنجه محذورات ومحظوراتدن اولغله بوجراآئی گوستردی وبوجسارت واسطه سیله بلامبالغه کندیسنی اصحاب براعت وارباب بلاغتك سهام ملامنه هدف وهر فضل گوستر وهر هنر پرور سخخورک تعیب اوقته نشانگاه ایلدی .

بیت :

من مصلحت خویش پس پشت نهادم ازهر توای پیش نهاد دل من
» ای نیم کوکلک پیش نهادی ! بن سنک ایچون کندی ایشیمی آرزقه یه آندم «

[*] حرباً فتح اولنان بلاد اسلامیه ده خطبا منبره قلنج ایله چیقمق سنندرد؛ (اوبر نمایش ایچوندرد مثال سیف خطیب) [مترجم] .

وخیال خام و محال اندیشک سبیلہ بوبی بہا اولان بونجوغک پربہا اینجولرکی ہر یردہ رونقدار اولمسی وبو بویامہ زجاجک عدن یاقوتلری عقد - گردنک - ندہ بولمسی وبوبی اعتبار قصہ نک ارباب البصار نزدندہ آلتون وکوموش کی اہل روزگارک چارشوسندہ دہ دوام بولمسی وبویاسز سہانک کیتی نما عالمیما کونش ایلہ روشنلکدہ مساواتدن دم اورمہ سنی وبوحوادث لیل ونہارک اوجی ، بوجاغی اولیان صحراسنہ کرفتارک بی بڑک وبار خاطر ی قوراقلغنک صوسز سرابنک معجز آثار امانل وبراعت شعار افاضل نظرینہ مصادف اولمسی وسخن کذار لطیف طبعانک قریحہلری نتایجی صوغوق صوبنک بوغازدن اینمہ سی کی خوشکوار بولمسی .

مصرع :

ماضیق العیش لولافسحہ الامل اکرامل ساحہ سنک کنیشلکی اولیہ ایدی حیات نہ دار اولور ایدی . (۱)
وہر مساحہ کار اولان ذاتک نظر مرحتیلہ ملحوظ اولمسی وہر مدح ایدیحنک قبول اقبالنی بولمسی ایستدی . ونہ لفظ جزالتی ونہ معنائک غزارت وکثرتی بومرغوبک حصولی ونہ شوریدہ طالع و معکوس بختک بومطلوبک تیسرینی تأمین ایدہ میہ جکی

مصرع :

من عادت بخت خویش دام بن کندی بختک عادت ی بیلیم
ایچون بوکتابک باشی وزیر عادل وصاحبقران کاملک فصل الخطابیلہ تذهب ایتکی مناسب کوردی .
اولہ کہ : جوانخت ودولتیار اولان او طالعک یعنی واسطہ سبیلہ بویانک کلینی - کہ محبوبلرک زلفی کی پریشان وبوسوزلری یازانک ایشی کی بی ساماندر - ہر خرده دان اولان ذات طرفدن تاج تحسینہ نائل اولہ ... وہر عیینک گوزی یغماسندن امان بولہ ... وبراعت اقایملرینک شہریارلری و بلاغت میدانلرینک شہسوارلرینک شرف قبولیلہ معزز اولہ ... وبوگا بناء ملہم سعادت ومعلم کرامتک اشارتیلہ بوجیر کین عبارہ لری - کہ اوروجک آغی کی ایرشسر ، ایرغاجسر در - اول مخدوم دستور اعظم واول مقتدا [صاحب] [۲] اعلمک القاب ہایوبنی زیوریلہ ترین ایتدم کہ : اویوکسک عزت وآفاقہ طنین انداز اولان

[۱] (طفرائی) نک (لامیۃ العجم) ندن [مترجم] .

[۲] وزیرایہ دینیلیر ایدی . [مترجم] .

صیت و شهرت صاحبی و پارلاق برهانلی و عظیم شانلی وزیر ، خلقك بویونلریخی احسان کردنلکریله سوسلیجی ظلمه نك ظلمنی دفع و عدل و انصاف دیواتی نصب؛ معدلت بنیاتی تأسیس ایدیجی، وزرانك اك عدالتلیسی ، خلقك صیغه جنی کهنی - مغیاره - [خواجه [۱] الحق والدین] درکه اسلام و اهل اسلامه یاردم ایدیجی، مجد و مکارم اقسام و انواعك جمعی ، وضع و شریفك مرجعی در .

بیت :

آن سروری که رونق يك روزه عدل او عذر هزار ساله جفاء جهان بخواست
 « اوبرسرورد که آنك برکونك عدالتك رونق جفاء جهانك بیک ییلنی تلافی ایلدی . »
 بروزیردرکه : صرامت و شهامتک چوقلغیله و فرط ذکا و فطانتیله اقرانی - (و قلیل ماهم - آنلرده نه آرز دریا !! ..) میدانندن ایلرو کچمک طوبی [۲] آلدی .
 ورعیتهرورلك قانونی توطید و نصف تکسترك دستودینی تمهیدده جهانك علامه سی و زمانك (ابن بجد [۳]) سی اولدی .
 و تمامیه ایش بیلمه خصوصنده بر مرتبه یه کلدی که : اکر (آصف [۴]) صاغلر صفده بولنه ایدی و (ارجی) دعوتنه اجابت ایتماش اولیدی آنك تدبیر اموری خرمندن باشاق طوبلار و آنك عدل کامل و فضل شاملی ضیافتخانه سندن که

مصرع :

(درکشا دست و صلادرداده خوان انداخته قیوی آچمش و خلقه صلاح ایش و سفره یی یامشدر بر آزیق تدارك ایدر ایدی .
 و (صاحب ری) [۵] اکر بقایه مصاحب و دنیاك درت صوفات - صفه - سی صدرینه صاحب اوله ایدی مصالح جمهورك انتظام اموری قانونی نسخه سی آنك معدلتسراسی خزینه دارندن آلیر ایدی .

[۱] خواجه رشید الدین . [مترجم] .

[۲] (کوی و چوکان) دنیلان معروف براویونه تلمیحدر [مترجم] .

[۳] بریشی تمامیه بیلکدن کنایه در [مترجم] .

[۴] (ساجان علیه السلام) ك معروف وزیردر [مترجم] .

[۵] (قارل زوسهام) افندیك دیدیکی کبی (آل بویه) دن (مؤیدالدوله) و بالآخره (فخرالدوله) نك وزیر اولوب (۳۸۵) ده (ری) ده وفات ایدن مشهور (صاحب بر عباد) اولسه کرک [مترجم] .

(حاتم طائی) اکر دیرلک (مسالک ممالک) [۱] فی طی ایتماش اولسه ایدی
آواره [۲] مکرمانی و روزنامه عطیاتی آنک دیوانی حساب مأمورندن آلی ایدی .

شعر : (مؤلفکدر)

لله در وزیرلا نظیره فی الدهر حقاً ولا فی سالف الزمن
فلا یكون سواه مثله ابداً فی الشرق والغرب حتی الصين والین

« حقا که نه شمدی ونه کچن زمانرده اصلاً نظیری اولیان بروزیره شاپاش اولسون . . .
چین ویمنه قدر نه شرق ونه غربده ابدیاً بشقه برکیسه آنک کبی اولماز . »
[فارغینک ذمیری وصباح ؛ قینک قارانلغندن وقارانلغ قینندن چیقاریلدجه وقلملرک
وبولولرک آغلامه سیله باغچه ویاپراق - کاغد - گولدکجه دائماً آنک مکارمی کونشلیری
طوغسون وبارلداسین ومفاخری دالیری سبزین یپراقلی اولسون]
ونهانخانه ضمیرک بونورسیدکانی وحجه تفریرک بوبا کرلینی - که ایکی دیللی قلم
(ذوالقرنین) زخم سنانیله دوا - حقه - ظلماتیدن لباس فصاحت وزیور بلاغندن
عریان اوله رق روان اولملشدر - دوداقلرک اوپه جک یری واعالی آلنلرینک سوریه جک
محلی وصنادید حکام وموالینک قبله سی ، سون وسومینلر مقاصدینک وجهی

شعر

اسامیاً لم تزدہ معرفۃ وانما لذة ذکرناھا [۳]

« بواسلر آتی دها چوق طایتدیرمش دکلدرد . آنلری انجاق تلذذیاب اولتی ایچون ذکرایتدک »
اولان درگاه مجدومعالینک اسامیسی خلعتیله مزین ایلدی . واکا [العراضة في الحكاية
السلجوقية] ديه اسم وردی .

وبواج معدلتک درسی - کوکه ویریلان صفتدر - وبرج سعادتک (مشتری) سی ،
یمن جلالت (سهیل) ی وصدارت کوکنک آتی عدل شعار ، دولتیارک لقب هایونی

[۱] (حاتم طائی) هجرت نبویه دن تقریباً اون سنه اول وفات ایتمش سخی نامدارک آدیدرکه :
(مسالک الممالک) نامیله مؤلفدن اول وجوده کتیرلش برچوق (جغرافیا) یه عائد کتابلر اولقله
بوتعبیریه آنلره اشارت ایلمش اولسی مأمولدر . [مترجم]
[۲] (آواره) کله سنک معریدر . ایچنده دیوانه عائد داغنیق حسابلر طوبلانلان واردات
ومصارفات دفتیدر . [مترجم]

[۳] (متنی دیوانی) (ج ۲ ، ص ۳ و ۴) (مطبعة هندیه) . [مترجم]

عروۃ وثقاسه و نام مبارکی جبل متینه اعتصامی واسطه سیله امید ایدرکه : فصل الخطاب
 اصحابی وارباب الباب - که بلاغتک باغچه و آغاچقلری آنلرک مائی صفت سنجالخانه لری
 فیض رشحاتیله موسم بهارده کی باغ وراغ کی آراسته در . وفصاحت باغچه سی آنلرک
 گهریار ودرنشار اولان نفس و قلملرینک نسیم شہام و قبول اقباللریله انواع ازهار ایله
 بیراسته در - کوزیومق اتکنی بوناقص و مختل عباره - که ایچی بوش براغاچک میوه سیدر -
 ومعتل (وکلام المعتل غیر صحیح - ومعتلک کلامی غیر صحیحدر) در . اوزرینه آتہ لر...

مصرع :

اذن الکرم عن الفحشاء صباه کریمک قولانی چیرکین لافلره صاغر در .
 وکورما من لکدن کیمک پرده سنی بو قالب آقچه کی مزینفات وجیوا ایله عیبی اورتیلیمش
 مزینفات - که بوضعیف وسقیمک عقیم قریحه سنک نتیجه سیدر - معایب باشی اوزرینه اورتہ لر .
 وبوکوتو متاعه - که هر نقدر صاتیله بیلیرسده کیسه طرفدن صاتون آلتاماسی
 لازم اولان سقط المتاع قیلندن ایسه ده - کرماً مشتری اولہ لر ...

مصرع :

وعین الرضا عن کل عیب کلیله - نظر خوشنودی هیچ بر عیبی کورمن [۱]
 وبن غیلریمی معترف وخطایابی مقترف - مرتکب - م و سداد و رشادک صاحبی
 جناب حقدر . ومبدأ آندن ومعاد آکادر .

بلچوقلرک مبادی احوالی ذکر و کیفیت و کیتلرینی بیان

[جناب حق کندیلرینی جنتلرده اسکان و آنلره اکسای لباس غفران ایلسین]
 راویان اخبار و مخبران آثار ، طریق روایت سالک لری و درایت شرابی شاربلرندن
 منقول و متقدمان تواریخی علومی راسخلرینک و کچنلر احوالی ناسخلرینک لفظندن
 [۱] آلت طرفی (کما ان عین السخط تبدی المساویا) در . (طابع) ک زده (ذیل) نده بیان ایتدیکی
 وجهله (عبدالله بن معاویة بن جعفر بن ابی طالب) کدره . [مترجم]

خاطر لوحه سنه مکتوبدرکه : (سلجوق بن لقمان [۱]) جهانک متعلمی وزمانک
متمولاری آره سنده مال چوقلغی ومنال و فرتی و مجال فسحتی ایله ممتاز ایدی . و او قدر
ثروت و مکنک و قدرت و نعمته مالک ایدی که آنلرک صاییلرخی صایمق حساب آوارجه [۲]
و کتاب روزنامه سنه صیغماز ایدی . و او درجه یه قدر پاره و خزائن و عسکر و بایراقلر
و حلل و زیور ظرائف و جواهر و درر لطائف و انواع حیوانات و مواشی و بیکلرجه بیک
خدم و حواشی جمع ایش ایدی که آنی تعداد حداد مکاندن آشقین و آنک شرح و بسطی
و طول و عرضی ؛ بیان اولیجیسک و دلیل مقدرینک قوت و قدرتندن طاشقین ایدی .
و آنک اسرائیل ، میکائیل ، موسی ، یونس [۳] :

شعر :

هینون اینون احرار ذوو کرم سوانس مکرمه ابناء ایسار [۴]

[۱] (ابن خلدان) و سائر مؤرخلر (لقمان) ک (سلجوق) ک باباسی دکل ؛ بیوک باباسی اولوب
کندی پدرینک (تقاق) اولدیغی سولیورلر ایسه ده بوکله نک ضبطنده اتفاق اولیوب (تقاق - ابن الاثیر)
(بقاق - جنابی) تاریخندن نقلاً (کاتب چلبی) نک غریجه (فذلکه) سی و (ذهبی تذکره سی) - صورتلری
واردر ، معناسی (یکی یای) دیمک ایش !! (ذهبی) سلجوقیلردن انک اول بونک شرف اسلام ایله مشرف
اولدیغی بیان ایدیور .

بونلرک مبادی احوالنه دائر (تاریخ ابن الاثیر) ده شو معلومات واردر : (تقاق) (غز)
تورکلرینک رئیس اولوب شجیع و رأی و تدبیره مالک بر آدم ایدی . (بیغو) دنیلان تورک ملکی
بلاد اسلامییه سوق ایتک اوزره عسکرینی طوبلادیغی وقت (تقاق) کندیسنه مخالفتده بولنش
(و بیغو) ایله آره لرنده مجادله و قوع بولوب (بیغو) نک بعض شدتلی سوزلری اوزرینه (تقاق)
کندیسنه طوقات آتمش و باشنی یارمش اولغله (بیغو) نک آدملری (تقاق) ی طوعتی ایستدش
ایسه ده (تقاق) ک ارقداشلری یتیشوب داها بیوک بر وقعه نک تخدشنه میدان ویرلیرک صلحه
یاتیشمش ایدیلر . (تقاق) (بیغو) نک نزدنده ایکن (سلجوق) دنیا یه کلش و بویوبوب کندیسنده
نجابت ظاهر اولمش و (بیغو) بونی کندیسنه تقرب ایدوب قوماندان دیمک اولان (سباشی - سوباشی)
عنوانی ویرمش ایدی . (سلجوق) ک خلق آره سنده احرار ایتش اولدیغی شهرت و اهمیتنه بناء (بیغو) نک
زوجه سی کندیسینی دائماً (سلجوق) دن تخذیر ایدیور و ثولذور منسی سولیور ایدی ، بوندنطولای
(سلجوق) جامعته برابر دار حردن دیار اسلامه مهاجرت ایتدی و شرف ایمان ایله مشرف
اولدی . و (جند) نواحینده آرام ایدی . و یوزیدی یاشندم وفات ایدوب بورایه دفن ایدلیدی .
(ص ۱۹۶ ، ج ۹) . (مطبعة اذهریه) [مترجم] .

[۲] یوقاروده بیان اولدینی وجه اوزره حساب دفتری دیمکدر [مترجم] .

[۳] (ابن الاثیر) (ارسلان ، میکائیل ، موسی) اولقی اوزره اوچ اولادی اولدیغی قید
ایدیور (ص ۱۹۷ ، ج ۹) (مطبعة اذهریه) [مترجم] .

[۴] (عبدالوهاب بن خبنة الغنوی) نک بر نشیده سننددر . (طایب)

هر ایمنی قولاینه باغلایان و یومشاق سوزلی و کرم صاحبی مردلردر . زمامدار مکرمت و انشاء یسز و ثروتددر .
و پدرلرینک حالنه معاونتده

مصراع:

جان کروار بر میان بستند - جانلرینی کمر کی بللرینه باغلادیلر
و نامدار اولان پدرک دولت و کامگاریسی ایوانی بنیانی کوزل - خیر الخلف - اوغللرینک
وجودی معمارلیقه محکم و مشید اولدی . و آنلرک آره‌سینده موافقت و الفت معاقدی
اویله میرم و مستحکم اولدی که جفا کار اولان روز کارک تلون و تغیرالی او موافقت عقدده‌سی
چوزمکه مقتدر دکل ایدی .

نثر:

کأنهم شجر الاترج طاب معاً اصلاً وفرعاً وطاب العود والورق
« آنلرکویا که طوریخ آغاجیدرلر ، هپ بردن کرک اصل و کرک فرع اعتباریله ؛
کرک ساقی و کرک یا پرانی کوزل اولدی »

نثر:

مردم بشهر خویش ندارد بسی خطر کوهی بکان خویش ندارد بسی بها [۱]
« کیشی کندی مملکتده او قدر قدر و حیثیته نائل اوله‌ماز ، کوهی کندی معدننده
جوق بها ایتمز . »
« والمندل الرطب فی او طانه حطب - یاش عود - عود آغاجی - چیق‌دینی یرده اودوندن
عبارتدر - قدری بیلنمز » حکمنجه محل استئناس و مسقط رأسلری اولان (ترکستان) دن
(ماوراءالنهر) حدودینه گلدیلر . و اوراده اقامت چادرلرینی معدلت قازیق‌ریله قاق‌دیلر .
و وقتا که کامکارلق و کامرانلق اسبابی تماماً استکمال ایدلدی . و دولتیارلق آثاری
آنلرک احوالی صحیفه‌لرنده پارلامغه و بختیارلق صباحی تباشیری طوغمه باشلادی .

مصراع:

الدهم لا یبقی علی حاله زمان بر حال اوزره قالماز
مقتضاسنجه هیچ اومولماق بر یردن ضرر نکبات اسمکه و تندباد بلیات هجوم
ایتمکه باشلادی . و روز کار مکار ، غدار نا پایداریک - که عادی ایوان جمعیتی خراب ایتمک
[۱] کلیات التوریدن ، (طابع)

و بنیان رفاهیقی ینقیمق و خونی دولت یوزنی ظیرمالامق و ماده بهجی طاغیمقدن بشقه برشی دکدر . و بو کونه قدر نیجه تاج و تخت صاحی جوانخت کامکارلری مسندابخت و متکای جلاتدن محنت ورطه سنه و نکبت چوقورینه آتمشدر . و نه قدر دنیا به مالک اولان کامیارلری و بختیار شهریارلری (دار بوار) تمکنه کتیرمشدر . - عین کالی (اذا انتهى الامر الى الكمال عادالى الزوال - هر کالک بر زوالی واردر .) مقتضاسنجه آنلرک دولترینه اصابت ایلدی . امرلرینک یوریمسی و حاللرینک جلالتی و ذکرلرینک نباهت و قدرلرینک نبالتی (اذا تم امردنی نقصه - [۱] بر ایش کاله ایرنجه زواله یوز طوتار) فحوا سنجه قیصالمغه یوز طوتدی :

مصرع:

و آیه دولة امت زوالاً - هانکی دولت واردرکه زوالدن مصوندر ؟؟ .

و بونک سببی شو یولده نقل ایلمشدر : [۲]

[۱] آلت طرفی (توقع زوالاً اذا قیل تم) در . مصرع اولده کی (ذنی) (بدا) صورتنده ده

کوریلور [مترجم] .

[۲] یوقارویه نقل ایتمدیکمز وجه اوزره (ابن الاثیر) (اسرائیل) و (یونس) ی ذکر ایتیوب (میکائیل) و (موسی) دن بشقه اوچنچی اولوق اوزره (ارسلان) نامنده بر برادرلری قید ایله بزم کتابمزده (اسرائیل) ه اسناد اولنسان وقعه یی ده بروجه آتی نقل ایدیور : (میکائیل) ک وفاتندن صکره قبائل وعشائره اوغللری (بیغو) ، (طغرل بک محمد) (جغری بک) - (آتمجه) دیمکدر و انسانه ده (جغری) دیبه آد ویریلر . (دیوان لغات الترک ، ج ۱ ، ص ۳۵۲) - داود (ریاست ایتکه باشلادیلر . و (بخارا) یه یکریمی فرسخ مسافه ده کاش بر محله نازل اولدیلر . (بخارا) امیری بونلردن قورقوب علیلرنده حرکت باشلادی . بونلر تورکستان ملکی (بغرا خان) ه التجا ایتدیلر . و بونک تخت اداره سنده اولان پرلره کچدیلر . و سلجوقیلرک ریاستنده (طغرل بک) ایله برادری (جغری بک) بولینورلر ایدی . منابویه بوا یکی برادردن بری (بغرا خان) ک یانندن دیکری ده بر سوء قصد قورقوسیه کندی قبائل وعشائریک باشلردن آریلور ایدی . (بغرا خان) بونلرک ایکسینه ده یاننده آله قویمق ایستدی . موافقت حاصل اولیبنجه (طغرل بک) ی آلوب اسیر ایدی . (جغری بک) عشائریله قیام و محاربه و مقاتله دن صکره قرداشنی اسارتدن تخلیص ایلدی . و (بخارا) قربنده (جند) قصبه سنه کلدیلر .

(دولت سامانیه) منقرض اولوب (ایلک خان) (بخارا) یه تملک ایتدیکی وقت (طغرل) و (جغری) بکلرک عموجه سی (ارسلان) ماوراءالنهرده کسب اهمیت ایلدی . شویله که : (ایلک خان) (بخارا) بی استیلا ایتدیکی وقت برادری (ارسلان خان) نزدنده محبوس اولان (بخارا) امیری (علی تکی) فراره موفق اولوب (بخارا) یه کلش و (ارسلان بن سلجوق) ایله برلشه رک تکراراً

وقتا که : سلطان ماضی ، جهانبانلق (یمین) نك (حاتم) ی (غزنین) (۱) غازیسی (یمین الدوله محمود سبکتگین) [جناب حق آنك برهاتی یارلاتسین وحسنات ایله میزاتی آغیرلاتسین] ایله (ماوراءالنهر) حاکمی (ایلک خان) آزه سنده اخلاص ووداد اساسی ویکانکی واتحاد قاعده سی تمهید ایدلدی . ونقضی نقصان ایمانی موجب اوله جق آغیر یمینلر ایله عهد و موایشق عقودی مؤکد اولدی . و (ایلک خان) ك دولته خانه سندن بر شاهوار اینجونی - که سلطنت طایاسی آنی اشفاق قوجاغنده بسله مش و عملکت خزینه داری آنی درج عصمتده مصون ومحفوظ طوتمش ایدی - (سلطان محمود) ك خزانه سینه کوتوردیلر وایکی اینجو بر درجده چیفتلشدی . وایکی ییلدیز بر برجده شرف اجتماعه نائل اولدی .

(ایلک خان) ك جاذبه شفقتی و سلسله قرابتی حرکته کلدی و (سلطان) ه دیدی : « چونکه سزك اینجون هر وقت (و فضل الله المجاهدین علی القاعدین اجرا عظیماً - جناب حق مجاهدلری اوطورانلر اوزرینه اجر عظیم ایله تفضیل و ترجیح ایتدی - سورة النساء) جهادی فضیلتی احراز جهتیله (هندستان) طرفه عنان عزیمتی عطف ایتک ، و (قاتلوانی سیل الله - جناب حق یولنده مقاتله ایدک . سورة آل عمران) و فتنحه کفار بخار [جناب حق آنلرک آفتلرینی اقطار و امصاددن قطع ایلسین] قارشوسنده آتشبار اولان خنجر بیقراری و ییلدیریم دوندوریحی تیغ آبداری (و قاتلوا المشرکین کافه - بتون مشترک لری ایله مقاتله ایدک . سورة التوبه) نك انتقامی قینندن چکمک لازمدر . و مملکت و اطراف و خوالی سریر سلطنتک شکوه و شوکتندن خالی قالیور . و سلجوقلر

(بخارا) یی اله کچیرمش و بو صورتله متفق اولان (ارسلان بن سلجوق) مهم بر موقع صاحبی اولمش ، و (ایلک خان) ایله ایدیلن محاربه ده مطفریت بونلرده قالمش ایدی . (علی تکی) (محمود بن سبکتگین) ایله حدود منازعاندن خالی قالماز و (محمود) ك تورکستان پادشاهلرینه کلن کیدن ایلچیلرک یولنی قطع ایدر ایدی .

(محمود) (۴۲۰ هـ) (جیحون) ی کچدیکی زمان (علی تکی) (بخارا) دن قاجمش ایدی . (ارسلان بن سلجوق) ایسه جماعتی ایله بیابانه چکمش و کندی (محمود) دن حایه یه موفق اولمش ایدی . (محمود) بونلرک کورمش اولدینی قوت و شوکت و مکن و کثرتلرینی نظر اهمیت آلمش و (ارسلان بن سلجوق) ایله مکاتبه یه کیریشوب نهایت کندیسنه اماله یه موفق اولمش و زردینه دعوت ایلش ایدی . (ارسلان بن سلجوق) (محمود) ك زردینه مواصلت ایدنجه درحال کندیسنی طو تدبیرمش و بر قلعه یه حبس ایلش ایدی . (ص ۱۹۷ ، ج ۹) [مترجم] .

(۱) (غزنه) دیلان معروف شهردر . [مترجم] .

کثرتی بر قوم و صایسز بر عسکردرلر . بختیارلق آتاری آنلرک احوالی آلتندہ واضح
ودولتیارلق انواری آنلرک اعمالی چہرہ سندنہ لایحدر .

بیت :

سپاهی دلاورک کاه ستیز رہ مہرک پوید نہ راہ کریز
» بر دلاور عسکرکہ محاربہ زمانندہ قاجقی یولنہ دکل ٹولوم یولنہ قوشار «

وشیمدی کندیلری یتیشمش درت اوغلدرلر . محاربہ دہ ہندینک بلا دامارلی دیلنی
- ہند قلنجیری - (کشمیر) محبوبلرینک وینظیر ماہرولرک دوداغی کبی دیش ایلہ
ایصیرلر .

وجنک زمانندہ زمینک فستق رنکلی چادرینی ارغوان رنکلی ایدرلر . برادرلر
یکدیگرلرینہ قارشو (انا اکثرمنک مالاً واعز نفراً - ہم سندن مالم دہا چوق . وخدم وخشم
داہا دگرلدر . سورۃ الکہف) دعواسندنہ بولنورلر ومرافقت وموافقت وقتی کلنجہ
(خیرالرفقاء اربعۃ - ارقداشلرک خیرلیسی درتدر) دن دم اورورلر ، اولیہ کہ چوقلق
طولایسیلہ باشی ربقہ مطاوعتدن چویرہ لر ویر ولایت طمعی بر طرف قصدیلہ باشی
سرورلک یاقاسندن والی شجاعت اٹگندن طیشاری چیقارہ لر ، وکین یانی مخالفت بازوسندن
آتہ لر ، وجنک اوقنی مناقشہ زہگیر - تیراندازلرک باش پارمقلرینہ کچیردکری یوکسوکدرہ
عوام (زیکر) دیرلر » برہان قاطع ترجمہ سی « ندہ طوتہ لر ومبارزہ آیاغنی
مقامت معرکہ سنے قویالر وکینہ آتی مردلک میدانہ قوشدیرہ لر ومحاربہ طاوولاسنی
- معروف اویون - ییگیتک عرصہ سندنہ اوینامغہ باشلایلہ لر وبوکونک مصلحتی
(التذیر قبل الوقوع فی البیر - تذیر ؛ قویویہ دوشمہ دن اول گرکدر .) مقتضاسنجہ
سلطانک آنلر ایلہ اتحاد ایتسنی وحب وموالاتہ چالیشسنی وعادت وجہ اوزرہ آنلردن
آدم طلب ایلسنی وآنلرہ ایلمچی کوندرمسنی اقتضا ایدر . «

وقتا کہ سلطان بو شفقت آمیز اولان کلماتی عقل قولایغیہ ایشیتدی وبو محبت انکیز
اولان عباراتی استماع ایلدی . درحال (وفی التأخیر آفات - گری برامقندہ مضرتلر
واردر .) سلجوقیلرہ متملق ویاغلی دیلی بر ایلمچی - کہ سحر بیانلہ ہر خاطر دن وحشت
ونفرت دوگوننی چوزیور . ولطف بنانلہ ہر مرادک فرغنی طوزاغہ چکیور ایدی . -
کوندردی . دیدی کہ : » بزم ایلہ سزک آرہ گزردہ مادام کہ حق جواری وازدر .

ویکدیگر یزک مظاهرت و معاوتمزدن مستغنی اوله میز . نیچون عقود موالاتی محکم وعهود مصافاتی مبرم ایتمورلر . و بیگانه لك غایله سنی دفع و اتحاد و یکانکی قاعده سنی وضع خصوصنده مسابقه کوسترمیورلر .؟؟! .. » و بونک اوزرینه او طائفه ایله توددوموالاتده نه قدر تمام بر رغبت وار ویا یوق ایسه و او فرقه ایله مظاهرتی نه درجه ده زیاده ایستور ویا ایستیمورسه میدانه قویدی . و (سلجوق) ک اوغلرندن بریسی ایستدی . و کوزل وعدلرده بولندی .

وقتا که: سلطانک ایلچسی سلجوقیلر جماعته کتیدی (ماعلی الرسول الالبلاغ - ایلچی به لازم اولان آنجاق تبلیغدر: سورة المائدة) فحواسنجه ایشیتدیکینی اداء و تبلیغ ایلدی . درت قرن داش یکدیگر لریله مشاوره ایتدیلر و ایلچینک صیجاق نفسی - طاتلی سوزلری - و مقبول وعده لری آنلره آلدیر مامق و اهاله رخصت و یرمدی . (و اذاجاء القضاء عمی البصر - قضا کلنجه گوز کور اولور) و فرمانه اجابت و مطاوعتی بر چوق کامگارلنی منتج و او حکمه انقبادی جهاندارلق مصالحنک ازدیاد و رونقه باعث ظن ایتدیلر . نهایت یو ایشه مباشرته قرعه برادر نامدار (اسرائیل) ه اصابت ایلدی . چونکه او ؛ کمال کفایت و کاردانلق ایله مشهور و شجاعت مردانگی ایله معروف و مذکور و برادرلرینه مقدم و قوم آره سنده معظم و خیل و حشمک رأسی و رئیس ایلدی .

طاغ و صحرائک طاقت کتیره میه جکی / و فسحت و سعتنک چوقلغیه برابر فضای جهانی کثرتلریله دار کوستره جک بر عسکر ایله فرمانه انقبادی بلنه باغلادی . و یزدانه اعتماد ایله یوزینی سلطانک درکاهنه قویدی - اجابت ایلدی -

وسلطانه (اسرائیل) ک او ؛ کثرتندن طولایی سرعتله یوریه مین عسکر و بی نهایه

شعر:

قلنج ایله کلدیگنی

فوارس لایملون المنايا اذا دارت رخی الحرب الزیون [*]

« انلر او یله سواریلردر محاربه نك ازیمچی دکرمنی دوندوکی زمان ثولوملردن هراسان اولمازلر » خبر و یردیلر . حزم و احتیاط ضوابطنه رعایتہ بناء مصلحته موافق بولندی . - عسکر ایله کلیدی - و آتلی - سواریلر - و حشمک کثرتندن اندیشه ناك اولدی . و عسکرک چوقلغندن قورقدی . (و الحزم سوء الظن - سوء ظن حزم و احتیاط لوازمنددر .)

« بزه بو حالده - شیمدی - عسکره احتیاج یوقدر . و امداده محتاج دکلز - مطلوب

[*] (ابوالقول الطهوی) (حماسه شرحی ، ج ۱ ، ص ۱۶) (طابع) .

اصلی بنیان مودتی احکام و اساس موافقتی ابرام و استجکامدر . عسکره لزومنزیره
زحمت و یرمه ، دینه بر آدم کوندردی (اسرائیل) بیورلدیغی وجه اوزره اورمان
آرسلانلرینی واندیشهسز جنکجیلری و دشمن شکن مبارزلری و قلنچ اورمیجی آدملری
براقدی و معبوده و طالع مسعوده توکل ایلدی . وصایلی بر قاچ کیمسه ایله (حضرت
محمود) ه متوجه اولدی بیت :

چوتیره شود مردرا روزکار همه آن کندکش نیاید بکار
« کشینک ایامی قارائلق اولنجه - طالی فنا اولقندن کنایه - نه ایدرسه بر نتیجه سنی بوله من »

سلطان (الکرم اذا وعد وفا - کریم اولان و عدنی یرینه کتیر) حکمنجه آنلرک
گلمه سنی حسن تلقی ایلدی و بی نهایت التفات و بی غایت اکرام ایلدی . و آتی کندی تختنه
آلدی . و (کیف اصبحت - ناصلسک ؟) خطابنه ابتدار ایتدی . (اسرائیل)
بیلمدی که : مصرع :

در خلقت ملوک خطر هابود عظیم مجالس ملوکده عظیم تهلکه اولور

و (ایا کم و وابواب السلاطین - سلاطین قپوسنه وارمقدن حذر ایدک)
تخذیر و نصیحتنه اعتبار ایتدی .

وسوز آره سنده مباحثه کوستردی و بساط انبساطی دوشه دی ، و مال چوقلغنی
و کندی خاندانی رجالنک شوکتی حکایه ایلدی ،

شعر :

احذر مباسطة الملوك ولا تکن ماعشت بالتقرب منهم واثقا

فالغیث غوثك ان ظمأت وربما ترمی بوارقه اليك صواعقا

« ملوک حضورنده مباسطه دن حذر ایت . و آنلره تقرب ایتمش ایسه ک بوتقربکه مدت عمرکده
اصلا اعتماد ایله ... چونکه صو صادیفک وقت یاغفور سنک امدادیکه یتیشیر ایسه ده بعض کره لرده آنک
شیمشکلری سکا ییلدیرملر یاغدیرر ... »
نصیحتنه قولاق اصمدی .

خوش ، بشدن صکره سلطان بیوردی که : « بکا هر وقت (ان الله یبعث علی رأس
کل مائة من ینصر الدین - شبهه سز جناب حق هر یوز سنه باشنده دین الهمیسنه یاردیم ایدن
برینی کوندیرر - حدیث شریف) حکمنجه دین اسلامه یاردم جهتیه کفار ایله غزایه
کیتیمک لازمدر . (و خراسان) بلادی مهمل قالیور و بو سببیه فاسد خیالات هر مفسد

وحاسدك دماغنده جایگیر اولور . ومملکته قصده قیام ایدیورلر اکر بزه امداد ایجاب ایدرسه سزك آتیلیریکتردن قاچ بیک کیشی جنکه حاضر اولمغه مقتدردر ؟ .
(اسرائیل) بو استغائه واستعانه دن سوینوب ممنون اولدی . (وعسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم - بر شیئی سوه جک اولورسکز حالبوکه او سزه شر در . سورة البقرة) و چونکه : کنجلك غرورینی و (الشباب شعبة من الجنون - کنجلك جنتدن بر شعبه در . حدیث شریف) و طغیان و مال نازیخی و مال چوققلغنی باشده طوتیور ایدی .

مصرع :

واندر سر آن روی که درسرداری - باشکده اولان فکرک اوچنده کیدیورسک

تجهیزات چوققلغنی اظهاری ای ظن ایتدی .

اوق باشلقرینی (کمر بند) ینه صوقش ایدی . الندهده بر یای وار ایدی . در حال بر اوق باشلقی چیقاردی و دیدی که : هر نه وقت عسکره احتیاج اولورسه بو اوق باشلقی بزم جماعت مزه کوندیریرسکز ، یوز بیک آتلی امدادیکزه کلیر . واکر دها زیاده لازم اولورسه نشان اولق اوزره بو اوقی (بالخان کوه) طرفه کوندیر . طاغ تبلی ، فیل بدنلی الی بیک سواری درکاهه متوجه اولورلر . و بوندن ده زیاده ایجاب ایدرسه بو یایی تورکستانه کوندیریرسکز ، جنک صنعتلی وئولومی کوزینه آدیرمش بی اندیشه ایکوز بیک مرد جنکه عزیمت ایدرلر . (سلطان محمود) بو حکایه دن هراسان اولدی . و بو کثرتدن قورقدنی و لطف و احسانی ترک ایدوب قصد جانه عزم و جزم ایلدی .

شعر :

ووضع الندی فی موضع السیف بالعلی مضر کوضع السیف فی موضع الندی [*]
« قلنج قونیه جق محله احسان و انعام وضع ایتک بو یوکله که مضر در ، ناصل که احسان ایدیله جک یره قلنج قوم یقده بویه در »

ونفس (اسرائیل) ک دیزکنی (عزرائیل) ک دست قهرینه و یرمک و غضب تندبادیله جویبار جوانیدن آنک نهال عمرینی قویارمق ایستدی .

اما چونکه : رهنا اولان عقله - که ابواب مراداتی آچیجی و اسباب سعاداتی کوستریحیدر - رجوع ایلدی . قبیله نك کثرتی و عشیرت و فضیله نك چوققلغنی جهته آتک

[*] (متنی) دیوانی (ج ۲ ، ص ۲۸۱) (مطبعة هندیه) [مترجم] .

روحنی تفویت و حیاتی ابطالی طوغری کورمدی . و تفکراتی قید و حبس (و هواشد -
العذاب علی النفس - و اوانسانه عذابك اك شدتلیسیدر) ده قرار قیلدی .
و ایام و لیالینک تعاقیله متوالیا اوج و اوچ کیجه درلو درلو نعمتلر سفره سنی
یایدی و بساط نشاطی دوشه دی . و صباح شرابی اقشام شرابه اولاشدیردی و رباب
نالاهسنی و چنك ضربه سنی بلوطلرك رغدی کبی عیوقه ایریشدیردی . و اریمش عقیق
- شرابی - و محلول یاقوتی

مصرع :

که قطره قطره چکیدست از دل انکور که اصبه نك قلبدن قطره قطره داملامشدر
فرح قدحنه ذوکدی . و (اسرائیل) ك خواص بندکاننه آغز خلعتلر کیدیردی .
و کندی امراسنه بونلری خانه لرنده مسافر ایتملرینی امر ایلدی . و بونلر
ایچونده آغیر شرابلر میدان چیقدی و وقتا که گرک (اسرائیل) و گرک آدملری (چکل -
تورکستانده بر شهرذر . خلقی غایت خوب و خوابانی پک محبوب اولور - برهان قاطع
ترجمه سی) قوقلا لری الدن کوزل شرابلری ایچدیلر و مدهوش بهوش اولدیلر . و خواب
غفلته دالدیلر . و زمام اختیارلری الارندن کیتدی . هر برینك آغیر بندلر ایله - که کند
اجل آنک مقابلنده اورومجك آغی ایپلکی و قضا چیویسی آنک قوتنه نسبة عاشقلرك
کوکلدن دها نازك ایدی - آياق لرینی باغلادیلر . و اغلال و سلاسل ایله گنج نکال
و وبالله آندیلر . و (اسرائیل) ی هندستانه کوندردی و (کالنجار) قلعه سنده - که
ییلان ییین صیغین بيله اورایه کیده مز و آنک هوا سنده شهباز بيله اوچه مز - قلعه بند ایلدی .
و آدملرینی دخی دیگر محکم قلعه لرده حسرت و نکبت بوقاغوسنه باغلادی .

وقتا که (اسرائیل) تام بر صباح کبی قارانلقرك ظلمتی حجابندن چیقدی و اقشامك
قطران رنگلی قارغه سی صباح شاهینك پنجه سی صولتندن مغرب قنایه اوچدی ، و خواب
مستی دن باشنی قالدیردی و (نومه العروس - کلین اویقوسی) دن او یاندی . کندنی خسته
ودلشکسته والی و یاغنی باغلی کوردی و هر نه قدر او کنه واردینه باقیندی ایسه ده هر جهتن
طریق خلاصی قارانلق و هر طرفدن قاحق یولنی منسد بولدی . و هر نه قدر

بیت :

ای مردم هشیار ره خانه کجاست

از منی و بخودی نمی دارم راه

« سرخوشلق و کندیمی بیلدیکمدن یولی بوله میورم. ای آییق اولان آدم، اوک یولی نردهده ۱۹۹ »
 دیور ایدیهده هیچ بر جواب صواب ایشتمیورایدی. و کندیك ظلمکار اولان نفسه

شعر :

و کم فاتح ابواب شر لفسه اذا لم یکن قفل علی فیه مقفل
 « آغزنده کایدی بر کلید اولیان نیجه کیسه لر وارد که شر قبولی کنیدی کنیدی برینه آچار لر »
 صورتیه مجادله و محاربه به باشلادی . (الفائن لایستدرک - فوت اولان تلافی ایدلر) .
 و چونکه : بوزحمت و قیدک سبی و بوحبس و مشقتک موجبی کثرت عدت اظهاری
 و شوکت و مکننت تقرر و افاده سی اولدیغنی و سلطانی کندی سوزلریله قوشقولا ندیروب
 اندیشه به دوشوردیکنی بیلدی . بویقی هر زمان وظیفه کی ورد زبان ایلدی .

شعر :

ما ان ندمت علی السکوت مرة فانه ندمت علی الکلام مراراً
 « صوصه دن هیچ پشیمانلق چکدم ایسه ده سوبله مهن قاج دفعه لر پشیمان اولدیغم وارد »
 لکن چونکه : قضا و قدر ایله کورشمک عناو بلادن بشقه بر نتیجه تولید ایتمز و نکبت
 حالده دیرنک محنتی آرندیرمه دن بشقه بر شیئه یاراماز و (المصیبة للصابر واحد وللجاذع
 اثنان - مصیبت صبر ایدن ایچون بر و صبر ایتیوب جزع و فزع کوسترنه ایکیدر)
 اولدیغنی کوردی ، تنی صدمه حواده ترک ایلدی . و ایله صبرک عروء و ثقاسنه - و (الصبر
 من الايمان بمنزلة الرأس من الجسد - صبر ایمانه نظراً جسده کی باش کییدر) - یاپیشدی
 و کندی کندیته (اذا ترک الرأی بالرئ - رأی و تدیری (ری) ده بر اقدیغک زمان

شعر :

اصبر علی محن الزمان لیقضى فالدهر لا یخلو من العثرات
 « زمانه مختلرینه قارشو صبر ایت که بوزمانه منقضى اولسون . چونکه دهر سوزچه لر دن
 - مختلردن - خالی قالماز » .
 دیدی .

و باشنی حسرت و ندامت دیزینه قویدی و پشیمانلق یارمغنی دیشلرینک آره سنه آلدی
 و رأی تدیرینک شعله سی - که آنک نوری مقابلنده کونش بزدره اولوز ایدی - او ظلمتمده
 محو اولدی و آنک شاهلنی نخوتی شاهینی - که یوکسکلک هوا سنده پرواز ایدیور

ایدی - قنادی قیریق و حالی مضطر اولدی. و آنک حکمی آتی - که باشی کردون دونک قضای چیرندن چوریور ایدی - ندامت بوقاغوسنه محکوم اولدی. و آنک کبر و مهابتی قابلائی - که ایام ارسلانی ایله - [و هو الداحضام ؛ و اوده خصومتکارلرک اک شدید خصومتلیسیدر. سورة البقرة] - انتقامدن دم اوریور ایدی، دهر پرمکر تیلکیستک الله کرفتار اولدی .

ورایت سعادتنک عقابی - که کامکارلق اوجنده (نسرطایر) [*] ایله طیران ایدیور ایدی - ذلت و خسار چقورنده و حصار کتجنده باش اشاعی و میتلا اولدی .

مصرع :

وای نعیم لایکدره الدهر - هانکی نعمتی دهر بولاندرماز ؟؟؟...
اختیاری سالب اولان اضطرار سائقه سیله تنی قضایه ترک ایتدی ویدی سنه مدت چار ناچار بی مونس و بی یار (کالنجار) قلعه سنده نواب ششدرنده [**] مصائب چارمیخنده (چهارمیخ) قالدی . و بر زنجیر - که اگر مجنون مفتون نمون آتی رؤیاده کوره ایدی او صورتده قورقار و تیتیر و فریاد ایدر ایدیکه قید حیاته اولدجه و عقل عقالی « بوقاغوسنی » ایاقده طوتدجه النی اصلا (لیلا) نک زنجیر زلفه اوزاعز ایدی ، و (فرهاد) محکم نهاده نزدیکه اگر آنک شدتی حکایه ایده ایدیلر آنک صعوبتک تلخی و مرارتندن صحبت (شیرین) ک حلاوتی جان غمکین دماغندن چقاریر ایدی - آنک آياغه ووردیلر .

واو غم زده حزین؛ او جلیس و قرین ایله (لعل و عسی) امیدیه کوتی کچیریور ایدی . او یله برطاش یوره کلی جلیس که مقناطیس کی دمیری کندینه چکیور و برطاغ دمیرلی قرین که ثباتده (قیس) ه دعوای رجحان ایدیور ایدی .

بو واقعه ائناسنده کوکلری آتش فراق ایله یاغش خدمتی و قول؛ کوله لردن برطائفه بوقلعه حوالیسی طوپراغی وطن طوتدیلر و او حصار اهاالیسنک صوچکیجیلکی ایله عمرلری روزگار ویردیلر - مشغول اولدیلر - و بر فرصته منتظر و بردولته مترقب بولندیلر . و نهایت برکیجه کزلیجه (اسرائیل)ی قلعه دن طیشاری چقاردیلر و فرار یولنی طوتدیلر . اول شب یلدا نک قاراندلغنده

[*] برکوکدر . [مترجم]

[**] طاوله دینلان معروف او یونده مغلوبیتی انتاج ایدن بر قودر . [مترجم]

بیت :

شی چون شبہ روی شستہ بقیر نہ بہرام پیدا نہ نہ کیوان نہ تیر
اوزری قطرانہ صیغامش بونجی کبی زفری قارائلی بر کیجہ ، نہ بہرام نہ کیوان ، نہ تیر
کورومیور . » [بونلر معروف یلدر زلدر .]

اورادہ نہر و آغاچلری (والتفت الساق بالساق - دالاری بری برینہ - کمش - قرآن
کریمہ کی محائہ کورہ - موتک شدتدن ٹولونک بالدرلری بری برینہ طولاشدینی زمان -
سورۃ القیامہ) صفتجہ اولان براورمانہ دوشدیلر . و (اذا حلت المقادیر بطلت التدایر -
مقادیر ازیلہ حلول ایدنجہ تدیرلر کار ایتمز) و دھرک عدم مساعدہ سندن کہ :

مصرع :

بدست جب کنند حکمش چنین کار - بونک کبی ایشدہ او ؛ صول اللہ حکم ایدر .
طوغری یول اللرندن چیقدی وصاغ صولدن وصول صاعدن سچیلہ میور ایدی .

مصرع :

ولن یصلح العطار ما فسد الدھر - زمانک افساد ایتدیکنی عطار - اجزای - اصلاح ایدہ من .
خلاصہ : اوقایغودہ دوشونمکہ میدان قالمادی و بیلہ طاغاغنه گرفتار اولدیلر .
و وقتاکہ : آفتاب جہان تاب باشی / طاغک یاقاسندن چیقاردی و خورشید جمشیدی
مغرب صحراسندن تختکاک مشرقہ کوچنی / نقل ایلدی قلعه نک دزداری کثیف برعسکرایلہ
بونلرہ یتیشدی و (اسرائیل) ی برنجیدن صکرہ ایکنجی بر دفعہ داھا کندی حکمی
قیدینہ کتیردی و (فی ساسلہ ذرعھا سبعون ذراعاً - یمش ذراع طولندہ برزنجیز ایچندہ -
سورۃ الخاقہ) تکرار قلعه یہ کوتوردی و بوقاغوسنک آغیرلنی قات قات اولدی . و کوچلکی
برایکن بیک اولدی .

نثر :

و اذا اراد الله رحله دولة عن دار قوم اخطاوا التدبیرا
« جناب حق بر قومک دارودیاریندن دولک زوالی ارادہ بویورورسہ آنلر تدبیرلرندہ خطایدرلر »
(اسرائیل) کندیمشنی قورتارمق ایچون اخلاص کرینی جان بانه باغلامش اولان
تورکآنلر ایلہ برادرلرینہ و کندی دوست و یاردیمجیلرینہ خبر کوندردی و دیدی :
« بن محروم مظلومک قضاغنی طلبدہ غایت امکانک اک صوک درجہ سہ قدر چالیشک

وبوظلمك قارشولغنی (والمکافاة فی الطبیعة راحة - مرهانکی برشیئه مثلله مقابلده بولثمق
انسانه راحلق وزیر) فریضه بیلک . وملکی اله کیرک . وعجز ومسکته قانع اولمیک .
وقلبکزی قوتلی طوتک . وعلوهمت شهبازینه یوکسککک هواسنده اوچه حق محل ویرک .
واک بویوک برادره دییک که :

بیت :

باهمت بازباش وباکبر پلنک زیبا بکهشکار وپیروز بچنک
« اهتامده (باز) اول ، کبرده قاپلان ؛ آو زماننده نازان اول ، جنکده مظفر وغالب اول »
وصاقین ؛ صاقین دون همت بد دللر کبی میدان مقاومتدن بر حمله دویمیک و بر صدمه
ملکی آولامقدن اوصانمیک .

شعر :

بری الجبناء ان العجز حزم وتلك خديعة الطبع اللئيم
« قورقأقلمر عجزی حزم واحتیاط ظن ایدرلر . حال بوکه بو ؛ طبع لئیمک خدیعه سیدر . »
خلاصه کلام : (اسرائیل) ک عمری صحیفه سی او محتفلر ایچنده ختم ایدلدی .
وئولومک سورکون آوی کندیسنه هجوم ایتدی . و مرغ روح کوکرجین کبی قالب
قفسندن طیشاری اوچدی . (واذا انقضت المدة لا ینفع القدة - مدت توکنتجه تجهیزات
منفعت ویرمز .)

واوغلی (قلمش) - که پدرینک احوالی او کرتمک ضمتده برمدت او حوالی ده بولتمش
واو نواحی ده لباس مخفی ایله بروقت تکاپو ایتمش ایدی - پدرینک وفاتندن صکره بریان
بر کوکل وکریان برکوز ایله مظاهرت ومعاونت آرقه سی قیرلمش ومکافاة الی باغلانلمش
اولدینی حالده هندوستانک جان آلیجی قلعه سی حدودندن (بخارا) یه متوجه
اولدی . والبسه سی چاک اومش وباشنه طوراق دوکولمش اوله رق عموجه لرینک
وقبله سنک یاننه کیتدی . وقصه یی عرض ایلدی . وبوندان طولانی (آل سلجوق) ک
دوکونی ماتم حالی آلدی . وآنلرک جمعیتی مصرینک سوروی سوی خرابی یه یوز طوتدی .
وبقاسی ؛ قردهش ودوستلرک سبب سروری اولان اوسرور دودمانک فوت اولمستندن
طولانی آنلرک خانمانندن دومان خیقدی .

ہفت :

آمد بديار ما تکرکی وز کلین ما نمائد برکی
 « بزم دیارِ عزمہ بر دولو یاغدی . وکل فدائلی عزدن بر یایراق بیلہ قالمادی . »

و (و اذا اراد الله بقوم سوءاً فلا مرد له وماله من دونه من وال - جناب حق بر قومہ عقوبت مراد بیوردینی زمان او عقوبتک دومہ سی یوقدر . و آنلرہ جناب حقن بشقہ هیچ کیمسہ موالاتہ ایدہ من . سورۃ الرعد) حکمنجہ حضرت ذوالجلالہ التجا ایلدیلر . و (من استعان بالله کفاه - کیمکہ اللہ تعالی دن یاردیم طلب ایدرسہ اللہ تعالی آکا یتز) و وقتاکہ : بوواقعہ دلسوز وحادثہ آتش افروزدن برمدت یکدی . برنی (سلطان محمود) ک خدمتہ کوندروب (بخارا) دہ اوتلاقلری آز اولقلہ او اطرافدہ مواشی بہ کافی درجہدہ مرعی بولندیغدن (جیحون) ی سکوب (خراسان) دہ (نسا) ایلہ (باورد) [۱]) آره سندن یرلشمہ لرینہ مساعدہ ایستدیلر . (سلطان) کچمہ لرینہ اجابت ایدوب اذن ویردی . تصادفاً بواذن اثناسندہ (طوس) اصاغر و اعالیسک و بوتون او حوالینک والیسی (ارسلان جاذب) قدم ادب اوزرنده (ایاز [۲]) کی (محمود) ک حضورندہ طورییور ایدی . جاذبہ شفقت و حسن خدمت سائقہ سیلہ دلی بو خصوصہ تحریک ایدوب (سلطان) ہ سویلدی :

هر نه قدر کرم قنوت و بنده پرورک و سلطانک مکرمی بوا کرامی بذلی اقتضایدر :

مصرع :

وللارص من کائس الکرام نصیب [۳] — یرکدہ کریم اولان ذاتلرک قدخدن نصیبی واردہ .
 ایسہدہ بونلرہ بوعدت و کثرتلریلہ و خصوصیلہ مخاصمہ و مخالفت سابقہ لریلہ برابر کندی
 ولایتہ یول و یرمک و آنلرہ آشنا معاملہ سی ایتمک ملکستانلق و جهانبا نلق شرائطہ نظراً
 غریب کورینور .

[۱] کرک (نسا) و کرک (باورد - ابیود) شمالی خراسانی قابلایان جسم چولک جنوبندہ (خوارزم) یولندہ ایکی کوچک قصبہ در .

[۲] (سلطان محمود غزنوی) نک اصلاً تورک اولان معروف محبوبیدرکہ تورکچہدہ بلوطسز
 براق سیایہ (ایاس کوک) دینلمکله بومناسبتلہ کوزل کولہ لردهدہ (ایاس) تسمیہ اولنور . (دیوان لغات الترک)
 (ص ۱۱۱ ، ج ۱) [مترجم]

[۳] (امیر دیس) کدر . (۵۳۰) دہ قتل اولمشدر . [مترجم]

بیت :

بزم دو جمید مقامی که دید جای دو شمشیر نیامی که دید
« ایکی (جمید) ه بزم اولش بر مقام کیم کورمشدر؟؟.. ایکی قلنجه یراولش بر قین کیم کورمشدر؟! »
(سلطان) بونصیحتته احاله سمع اعتبار ایلدی وبوحکایه اهمیت یرمدی وبیلمدی که :

بیت :

ا کر پشه با پیل کین آورد همی رخنه در داد و دین آورد
« ا کر سیوری سینک بیله کین طوتارسه عدل وایمانه رخنه آجایلیر »
واونلر (صو) یی گچدیلر . و (نسا) ایله (باورد) آره سنده لاله وگل ایله روضه
معاشرتده یشادیلر وساطنت هامسی نشیمنی (محمود) ک قصر دولتنک بامی اولدقجه و حیات
قوشی آنک بدنی قفسندن صحرای عدمه اوچدقجه سلجوقیلر اظهار عداوت و طلب
مملکته اقدام ایتمدیلر .

و (۴۲۸) ده (سلطان محمود) بوجهانک تنعمنی نعم ربانی ایله دگیشدی واقامت
تجهیراتی دنیا مرحله سندن منزلگاه عقبايه گوتوردی . (والاخرة خیر وابقی - و آخرت
داها خیرلی وداها زیاده باقیدر . سورة الاعلی)
واوغلی (سلطان مسعود)؛ که :

بیت :

ورث المکارم کابراً عن کابر کالرخ انبویاً علی انبوی
« مکارمه ؛ فارغینک بری بری اوزرینه اولان بوغوملری کبی کابراً عن کابر وارث اولمشدر »
وارث سلطنت و او مملکتده تصرفه مستحق اولدی . و سریر سلطنتده استقرار بولدی .
(سلجوق) اوغللرینک اک بیلوگی اولان (میکائیل) ک ایکی اوغلی - که : دولت
گونشی آنلرک آللرنده پارلا یور وسجادت اثری آنلرک غره لرندن ظاهر اولیور ایدی -
یتیشدی . (جفری بک ابو سلیمان داود) و (طغرل [۱] بک ابو طالب محمد) [۲]
و (نیشابور) (عمید) ی - آغاسی - (طوس) ده کائن (امام معصوم مجتبی ، معلی ،

[۱] (تغرل) یرتیجی بر قوش اولوب تولدیردیکی بیک (قاز) دن برینی یر . وانسان اسمی ده
اولور . (دیوان لغات الترک) (ص ۴۰۰ ، ج ۱) [مترجم]

[۲] (ابن الاثیر) بونلردن بشقه برده (بیغو) نام اوغلی اولدیغنی ذکر ایدیور . و بابالری
(میکائیل) ک غیر مسلم اولان تورکلر ایله اجرا ایتدیکی محاربه ایتاسنده شهید اولدیغنی سویلیور .
[مترجم]

امام مرتضیٰ رضا علیه السلام) قبه شریفه سنک بانیسی (سوری ابن المعتر) ه (نیشابور) ونواحی ده کندیلرینه یر گوسترمسی ایچون خبر کوندردیلر .
واوزمان (سلطان محمود) ك اوغلی (سلطان مسعود)

بیت :

شاهی کزوست دوده محمودرا شرف شاهی کزوست دوده محمودرا خطر
« برشاهه محمود عائله سنه شریفخشدرد . برشاهه محمود عائله سنه تهلهکده آندن کلشدر »
(گرگان) ده ایدی . (عمید) آنلرك مسئله سنی (سلطان مسعود) ه بیلدیردی .
(سلطان) سلجوقلرك دفعی وملك موروث و مکتسبنك محافظه سی ضمنده گری
دوندی و (نیشابور) ه کلدی .

(مازندران) سفرندن طولانی عسکری یورغون و پریشان وهربرینك یکران قوتی تك
و بودن قالمش اولدیغندن بالذات کندیلی عزیمته مقتدر اولهمدی وکندی قومی آره سندن
ارسلان کبی برقچ مرد و دلیر برقچ پهلوان انتخاب ایلدی . پر شکوه بر عسکر
و پر شوکت اتباع ایله جنگه کوندردی .

سلجوقلر بوندن ییخبر و غافل بولنیورلر ایدی . مضطراً (مسعود) ك عسکرینه
گرفتار اولدیلر . و مقاومتدن عاجز قالدیلر . و (مسعود) ك عسکری آنلرك وارینی
یوغنی تاراج ایتدیلر و نهب و غارت ایله مشغول اولدیلر . سلجوقلر تجهیزات و آلات
حربیه احضار ایدهرک (العوداحد - تکرار باشلامق مستحسندر) دیوب ایکنجی
دفعه اوله رق آره لرنده عظیم بر محاربه اولدی و (مسعود) ك عسکری قیرلدی . (ویوم
علینا ویوم لنا - برکون ؛ علیه مزه و برکون ؛ ده لهمزه دوزر) مثلی آنلرك صفتلرینك
حالی اولدی . و حروف تهجی کبی یکدیگرلرندن آری دوشدیلر ایلروده اولانلر یوزلرینی
وحشتسرای دنیادن امن آباد عقبایه طوتدیلر و گری ده اولان (الفرار مما لایطاق من
سنن المرسلین - تحمل اوله میه جق شیدن فرار مرسلینك عاداتیندردر) حکمنجه آرقه لرینی
هزیمته چویردیلر و سلجوقلر آنلرك تجملات و سلاحلرندن بشیموز بیک دیناره یاقین
آلتون اغتنام ایلدیلر . و سلجوقلرک ایشی یوکسلدی و مواد دولت ایکی قاتلی اولدی .
و بوقت ؛ کامرانلق انواعنك حصوله دلیل قاطع و برهان ساطع اولدی .

شعر:

اول ما يكون الليث شبل
ومبدأ طلعة البدر الهلال
« ارسلان باشدن براوفاق يا ورجقدر . و تمام آيك مبدأ طلوعی انجه جك بر هلادر »
(سلطان مسعود) دفعات ايله (خراسان) اميرنى سلجوقيلرى قهرأ و جبرأ (خراسان) دن
اخراج و ازجاج ايتمه مأمور ايتديسه ده (خراسان) اميرى (ولا تلوقا بايدكم الى التهلكة
- اللريكزايه كنديكزى تهلكيه القا ايتك - سورة البقرة) حكمنجه (سلطان) ك خدمته
خبر گوندردى و ديدى : (لكل عمل رجال - هرايشك اهلى واردر) بوكون انلرك
رفعى تير تدبيرك ايريشه جكي درجه ي آشمش وبستانسراى جلالة آنلرك اقبالى فدانى
بنم عسكرىمك صرصر قهريله قومقدن دها راسخ و كوكلى بولنمشدر. والحالة هذه آنلرك
منع و دفعلرى بنم كييسنك قدرتى داخلنده ناصل اولوركه :

بيت :

خود پديدس درجهان بارى
كار هر مرد و مرده كارى
« شبه سز؛ بوظاهر و آشكاردركه جهانده هر آدمك بر ايشى و هرايشك بر آدى واردر . »
وقتا كه بو جواب (مسعود) ه واصل اولدى متغير اولدى و « او ؛ مأمن أمن
و فراغنده آسوده اولمق و (الزم مكاناً ولدت فيه - طوغديغك يردن آيريله) مقتضاسنجه
سكن و وطننده ساكن بولنمق ايتيور » ديدى .
(خراسان) اميرى بو سوزى ايشيدنجه مطاوعت آتتى اگر آلتنه چكدى وايستكلى ،
ايتسكز امثال زرهنى كيندى و توكل مغفرتى باشه قويدى .

مصرع :

چه كند بنده كه كردن شهد فرمانرا - بنده ؛ فرمانه كردن و يرمرده نه يابار ؟ ! ..
و كندى حكمنه تابع و امرينه محكوم اولان عسكريله سلجوقيلره توجه ايلدى . و جنك
عرصه سنى دوشه دى ناگاه سلجوقيلرك اسب دولتى قوشدى و خراسان شاهنك لشكرينى
مات ايلدى (سطننج اويونته تسليم .)
وسلجوق قومك صف ياريجيلرى كه :

شعر:

يصيدون الفوارس كل يوم
كما يتصيد الاسد البقارا
« آنلر هرگون آتيليرى؛ آرسلانلرك او كوزلرى اولادقلى كى اولارلر . »

(خراسان عسکرینک بازارینی بری برینه ووردیلر و (خراسان) بلده لرینه یاییلدیلر .
 (طغرل بك) (نیشابور) ده (سلطان مسعود) ك سریر سلطنتی كندینه مقر اتخاذ
 ایلدی [۱] . و اساس عدل و دادی تمهید و تحکیم ایتدی و او قدرنده جهانك هرج و مرج
 اولمسه میدان برافادی و تحت مملكتة جلوسی آواره سی (مسعود) ه واصل اولنجه او
 جهانبانك سینة پر كینه سی محجری بو جسارت و قهرمانلقدن جوشه گلدی و بیا راقلرینك
 غادیاتندن فضای هواده قوشك اوچه بیلمسینه و یوالرنده كندی حالرنده قرارنده بیلملرینه
 مانع اوله جق حسابسز عسکر و چوق بر قوم ایله :

شعر :

كحلوا العيون بأعد الظلماء
 صم الجلامد في غدیر الماء

قوم اذا مروا بباب الثرى
 يمشون في خلق الدروع كأنهم

« بر قومدركه یر دریاسنده نه زمان یورورلرسه کوزلری ظامت سورمه سیله سورمه لرلر . .
 زرهلرک حلقه لری ایچنده یورورلر . کویا که آنلر کوللرک ایچنده کی سرت قیالردر . — عربلر صویک
 اوزرنده حاصل اولان قیورعلری زرهک پوللرینه بکنزه دیرلر . »

(غزنین) دن (طغرل) بك ایله جنگه توجه ایلدی و او وقت (طغرل) بك (طوس) ده
 اولمغله برادرى (جفرى بك) دن اوزاق ایدی . (مسعود) برادرلرک بو مفارقتی
 مقصدینه موفقیته سبب بیلمکله (الفرص تمر مر السحاب — فرصتار بلوطلر کچمه سی کی
 کچر) فحواستجه درحال بر دیشی (فیل) ه — که اوزری دلنشین بر قصر و حصین بر
 قلعه کی ایدی و بر کیجه ده بر اقلیم قطع ایدر ایدی . و شهباز کی اوچار ایدی . — سوار
 اولدی . و (طوس) ه عزیمت ایلدی . (طغرل بك) ك بختی اویانیق اولمغله بالتصادف
 (سلطان) ی اویقو قاپدی (فیل) ك آرقه سنده استراحت ایله مشغول اولدی و گوزی
 خمشی قورقوسندن خواص خدم و اعیان حشمدن هیچ بر کیسه (سلطان) ی اویقوسزلقله
 راحتسز ایتمگه جسارت ایده مدیلر . و (السهر جراحة — اویقوسزلق یاره در)
 خبرینی دوشوندیلر .

وقتا که صبح صادق تباشیری ظاهر اولمغله باشلادی و کیجه زنجیلری (الضدان
 لایحتمعان — ایکی ضد بر یرده اجتماع ایتمز) حکمنجه کوندوز رومیلرینك طلیعه لری
 [۱] بوراسی (ایا صوفیا) نسخه سنده [ذکر جلوس طغرل بك در نیشابور بر تخت سلطنت]
 صورتیه بر سر نامه در .

صدمه سی قورقوسندن عزیزت یکرانتی اگر آلتنه چکدیلر . و (سلطان) او (کلین اویقوسی) ندن اویاندی . و باش قالدیردی ؛ یکدیگرلرینه دائماً ظهیر اولان برادرلر بر یره ککش (وطغرل بک) (جغری بک) و اصل اولمش و آنک [اشدد به ازری-آنک ایله - هارون علیه السلام - بنم ظهیری قوی ایله . سورة طه] دعاسی مقرون اجابت اولمش و آنلرک اردوگاهلری (مجمع البحرین) کسيلمش ایدی .

(سلطان مسعود) حالی بو صورتده گورنجه بالضروره گری دوندی . و عسکرینک باشنه گچوب بر قاج کون لوازم حربیه تدارکاتیه عسکر منصورینک نواقصنی استکمال ایلدی . و (۴۲۹) ده آنکه سلجوقیلرک (سرخس) و (مرو) آره سنده کی بیابانده دیل ایله غیر قابل توصیف بر محاربه لری وقوع بولدی . و او بیابانده بر قاج صو محلی وار ایدی سلجوقیلر حربیه باشلامازدن اول لزومی قدرینی آلمش و مصرحاتک یوسفی (وجعلنا من الماء کل شیء حی - هرذیحایه شیئی صودن خلق ایلدک . سورة الانبیاء) قویودن چیقارمش و پیکار و گوزلری املا ایتش ایدیلر . (مسعود) ک عسکری صوسز- لقتن خاک مذله دوشدیلر . و صوسزلق آتشی ساقه سیله بر باد اوله لرندن قورقدیلر .

بیت :

وفي الشر نجاۃ حی - ن لا ینجیک احسان [*]

« سنی ایلک قورتارمدینی زمان قورتیلمق شرده در . »

حکمنجه یکدیگرلرندن ایرلیدیلر . و اندیشه فردایه دوشدیلر . (وساطان) ی تک باشنه براقیدیلر . (سلطان) کندیسنی ترک ایدلمش گوروب و (والفرقة عذاب - آریاق عذابدر) زحمتنه گرفتار اولنجه آیت فراری اوقودی و بر فیله - که آنک هیبتدن طاشک ایچی لرزه، قاپلان و بوبور - بیر - [**] ک اعضاسنه ولوله دوشر ایدی . - سوار اولدی . و یوزینی هزیمته طوتدی .

و سلجوق عسکرلرندن بر فرقه کندیسندن ال چکمدیلر . و تعقیبانه دوام ایلدیلر . (سلطان) اثنای راهده آغیر طاشلی گورزینی استعمال ایلدی . و کندیسنک قصدی خصوصنده بلنی باغلامش و جانی آغزینه آلمش - دیشینه طاقش - اولانلردن برینی آتیه برابر بی جان ایتدی . و بر حمله ده آنک بوتون بدتی یوق ایلدی . (سلطان) ایله

[*] (الفند الزمانی) حماسه دیوانی (ج ۱ ، ص ۴) [مترجم]

[**] (کدی) به بکزر بری بر جانواردر . تورکجه ده تحریف ایله بوبور دیرلر (برهان قاطع ترجمه سی)

همغان اوله رق كيدن (ركابدار) (سلطان) ه «بر اشارت ايله پهلوانلرك جاننه اوقويان
كيمسه هزيمت اطرافده طولاشير وبونقصان وتقصيرك طوزيني چهره شجاعته قوندورير
نه روا» ديدى .
(سلطان) بوڭا جواباً

مصراع :

بلى هر آينه چون روزگار بدكردد — اوت ! شهبه سز فلک ترسنه دونرسه
وشهبه سز اقبال مساعده گوسترمزسه وسعادت معاونت ايتزمسه چوقلق وتجهيزات وآلات
وشجاعتك وفرقى ومبارزه؛ كذاب — تيزاب — ايچنده كى كرپچ كى ضايع وگنجلكده كى
خضاب — صاچ وضاقال بويامق — كى يي حاصل اولور . ديدى .

مصراع :

والجد يعنى عنك لالجد — سندن طالع ايستنير ، چالشمق دكل
وقتا كه سلجوقيلر بو جنكك پنجه سندن و بو تمساحك آديمندن خلاص اولديلر
كنديلرينك صيت رفعتنى (عيوق) ه ايريشديرديلر . ودولت بايراغنى فللك بايى اوزرينه
ديكديلر .
وذكرا اولنان برادرلرو (سلجوقك) (موسى) سى — كه آنلرك عموجه سى وغم وشاديلرينه
مشرتراك ايدى — وعموجه زاده لرى وبتون اولاد كرام طوپلانديلر . ويكديگرلريله عهد
دوگونى باغلاديلر . وجواهر ديزيسى كى برى برلرينه كسب اتصال ايتديلر . وشويله
اتفاق ايتديلر : همزك سوزيمز بر اولسون واضداده رغماً اتحاد ووداد اساسى آره مزده
شو صورتله مستحكم بولنسون كه آنك بنايتى روزگارك دست تلونى منهدم ايتمه مقتدر
اولسين . وهينسانس ووسواسك وساوس وهواجيله (الى ان يرث الارض ومن عليها
— جناب حق ارضه وارض اوزرنده كى مخلوقاته وارث اولنجهيه قدر — سورة مريمده كى
(ان انحن برث الارض ومن عليها) آيت كريمه سنه اشارتدر .) منحرف اولسون . وبى رحم
اياملك گوزى دكميله مودت مشارعى — كول ونهر كى صولردن صوايچيله جك محل —
وشياطين انسك افسادات ووساوسيله مخالصة مواردى (— مشارع — كى)

مصراع :

لوبست الجبال اوانشقت السماء - طاغلر پاره پاره اولوب طاغیلر سده وکوک یاریلیر سده
(سورة الواقعة) و(سورة الانشقاق) ده کی آیتلره اشارتدر.

بولانمسین

خلاصه : بو صورتله قرابت باغچه سنی گلبرگه الفت ایله تزین ایتدیلر. وهربری لسان
اخلاص ایله کندی دوست وارقداشنه دیدی :

شعر :

دیی بدینک موصول وان کرهوا ان صت صت وان افطرت لم اصم
وان نهضت ترائی قائماً ابدأ وان قعدت بطول الدهر لم اقم

«هرنه قدر دشمنلریز ممنون اولمازلر سده بنم دینم سنک دیشکه مر بوطدر . اکر سن اوروج
طوتار سده بنده طوتارم . اکر سن افطار ایدرسه ک بنده صائم اولم . اکر سن قالفارسه ک
بنده الی الابد قائم کوریرسک . و اکر طول الدهر اوطورورسک بنده ایاغه قالقمام» .

وبو اتفاق واتحاد اساسنی تحکیمدن صکره خلیفه (القائم بامر الله) ه مضمون آتی اوزره
عریضه یازدیلر : (سلطان محمود غازی) ارتکاب عصیان ایتمه دن و هیچ برطفیان
گوسترمه دن عموجه من (اسرائیل) ی - که (العم بمنزلة الاب - عموجه بابا منزله سنده در)
حکمنجه بزه مشفق بر پدر و محق بر ناصح ایدی . - بعید بر عهد و مدید بر مدت
مقید و محبوس ایدوب نهایت کنیدیسی او محبوس ده ترک حیات ایلدی . و عمری منقضى
اولدی . و (محمود) دعوت معبوده اجابت ایله غازی (غزنین) دارغزوردن سرای سروره
رحلت ایدوب اوغلی (مسعود) تحت مملکتده استقرار ایدنجه دفعات ایله بزم قصدیمزه
یوریدی . و میدان مبارزه یه گلدی . و مقاتله قلنجی (والبغض يتوارث - بغض توارث
اولور) عداوتی قیندن چکدی . و بزای ایشلیک ابنه یا شمع طرفی التزام ایلدک .
کنیمز و اتباعمژ کشتی وجودینی واجب الوجودک (جودی) جودینه سوردک
(من كان لله كان الله له - بر کیمسه الله ایچون حرکت ایدرسه (الله) ده آکا معاونت ایدر)
حکمنجه عنایت ازلی ایله - که کفایت لم یزلی یی مستدعی اولور . - بزه نصرت و ظفر
بولماذی . و جنگده مظفر اولماذی (وما النصر الا من عند الله العزيز الحكيم - نصرت انجاق
عزيز و حکیم اولان الله تعالی نزدنددر . سورة آل عمران)

و بز بو نعمتک شکرى و بو موهبتک حصولدن طولای امن و امان مراسمنک احیاسنى وقواعد عدل و احسانک مرمت و تعمیرنى مفترضاندن بیلدک . و ظلم و طغیان منغده و حدود عدوانى هدمده (جهد المثل - بيقدرت اولانک الزدن کلنى ایفاسى) ى اجرا و اقامه ایلدک . و بو صورتله حرکتى طول مدت کامرانلغه نائلته و کامگارلق رونقک ازديادينه باعث طابندق . و عز و علانک تضاعفى موجب وزمان بقانک امتدادىنى مستوجب بیلدک . (و اما ماينفع الناس فيمکت فى الارض - و اما ناسه منفعت و یرن شى کوبوک کچى بو شى بوشنه کیتمیوب ارضده باقى قالیر . سورة الرعد) ى بوانیه نك حصولى خصوصنده متمسک قوی و جبل متین تصور ایلدک . و ایستیورز که بو حرکتىز دین مین نهجى اوزره و امیر المؤمنینک فرمان و اجازتیه اولسون .

و بو عریضه ینى (ابواسحاق فقاعى) الیه (دارالخلافه - بغداد -) یه گوندر دیلر . و مملکتى کندیلرینه تقسیم ایتدیلر . و هر برى برطرفک نافذ فرمانى و بر جانبک حکمرانى اولدى . قرداشلارک مقدمى و اقرا نك سرورى اولان (ابوسلیان جغرى بك) (خراسان) ى آلدی (مرو) ى دارالملک اتخاذا ایلدى .

و (ابو طالب طغرل بك) - که نیجه مدت طالب ملک اولش و جان نازنینى تیر تقدیره سپر ایلش و بیلمش ایدى که

نیت

کسى بکردن مقصود دست حلقه کند .
 « او کیمسه مقصودک کردنه الینى حلقه یاپوب کچیررکه بلالرك تیرینه کندینى سپر یاپایلیز » -
 (عراق) ه گلدی و (رى) ى دارالملک اتخاذا ایلدى . و انابر برادری اولان (ابراهیم ینال) ى (همدان) و (اهر) و (آذربجان) نواحیسنى استخلاصه مأمور ایتدى .
 و عموجه زاده سی (قلمش) ى (گرگان) و (دامغان) ولایتیه گوندردى .
 و وقتا که : سلجوقیلرك عریضه سی (دارالخلافه) یه واصل اولدى . خلیفه بونى اعزاز و اکرام ایله تلقى ایتدى . و (هبة الله محمد المأمونى) نام ذاتى (طغرل بك) ى دعوت ضمتنده (عراق) ه اعزام ایلدى .

و (سلطان طغرل) مملکت و نواحى امورینى تنظیم و مصالح اهالى ینى ترتیب ایله مشغول اولدیغندن (حضرت مقدس نبوى [۱]) یه توجهه زمان بوله مدی و بو ذات دخى متوالیا اوچ سنه (سلطان طغرل) ک عتبه سنه ملازم قالدى .

[۱] عباسى خلفاسى عم زاده نى (صلام) اولملریله بو تعبیر کندیلرینه فضلله کلز . [مترجم]

و (۴۴۷) ده (امیر المؤمنین) که حکم و اراده سیله بعد اداء الفرائض (بنداد) منبر لرنده (سلطان) ده دعا یدلمکه و مخالصت مخدره سنک خطبه [۱] سی خطبه ده تضمین اولمغه باشلادی . و بوسنه نک رمضانده (سلطان طغرل) امیر المؤمنین و ناظم امور مسلمینک کعبه جلالی احرامی جان بلنه باغلادی و مدینه السلام (بغداد) ه متوجه اولدی . و بوسنه نک رمضانده (طغرل بک) اسلام آشیان اولان آستانى سلاملاق شرقه نائل اولدی . و عادت وجه اوزره مراسم عبودیتی اقامه و ایضا ایلدی . و خلیفه کندی حقده بی پایان نوازشده بولندی و التفات و اکرامی ابدال ایتدی . و چوق چوق نعمتلر گوندردی و صاییسز تکلفاتده بولندی و (انی جاعل فی الارض خلیفه - بن یرده خلیفه خلق ایده جکم . سورة البقرة) خلعت شریفه سیله مشرف ایلدی . و (وجعلها کلمة باقية فی عقبه - و ابراهیم علیه السلام توحیدی ذریقی آرهنده بر کلمه باقیه قیلدی . سورة الزحرف) امضاسی ایله امضالائش منشور مملکتی و (انی جاعلک ناس اماماً - بن سنی ناسه امام قیله جقم . سورة البقرة) طغراسیله موشخ مثال - فرمان - سلطنتی آکا و یردی .

و (طغرل بک) (۴۴۹) ده مراد و مطلوبی حاصل اوله رق مدینه السلام (بغداد) دن رجعت و اقبال فروبالی اوزره (ری) یه مواصلت ایلدی .

مصراع :

بطالی که تو لا کند بدو تقویم — بر طالع ایله که . (تقویم) ده آکا موالاة و عماشاة ایدر . و سعادت و امنیه لک شمولی و مراد و کامرانی نک حصولیله (دارالملک) ه نازل اولدی .

نصر :

یا بمن طائر واعز نصر و ارفع دولة و اجل حال
« اک بمنلی طائر واک عزیز نصرت ایله واک رفیع دولت واک جلیل حال ایله »
و قتا که (طغرل بک) خایفه نک حضورندن چیقدی تصادفاً عسکرک ایلر و گلنی و (بغداد) شهرینک سر عسکری اولان (بساییری [۲]) اتباع و اباطالک چوقلغندن
[۱] (مخدره) نک ملاً عقیف قادین دیمک اولدینی معلومدر . (خطبه) دخی قادینه طالب اولقی دیمکدر . بو تاریخده (القام بامر الله) (طغرل بک) (ک برادرى) (جفری) بک کریمه سی (خدیجه ارسلان خاتون) ی تحت نکاحنه آلتش اولسنده کوزل بر تله بیج اولسه کراک ... [مترجم]
[۲] (ابو الحارث التریکی) در . کندیسى (بهاء الدولة بن عضد الدولة) نک کوله سی ایدی . اسمی (ارسلان) در . (فارس) اقلیمنده کائن (بسا) بلده سننددر . اصل افندیسی دخی بو (بسا) بلده سنندن اولدینی ایچون کندیسینه ده (بساییری) دنیلمشدر . (ابن الاثیر) (ص ۲۷۲، ج ۹) [مترجم]

طولانی عصیان وادبار چاقیقسنی آلتنه باغلادی و (ان الانسان لیطنی ان رآه استغنی - انسان کندینی غنی کورد کده طغیان ایدر . سورة العلق) مقتضاسنجه خلیفه یه قارشو عصیان ایلدی . وقولاً وفعلاً کفران اماره لرینی اظهار ایتدی .

(خلیفه) علی الفجله (طغرل) ک تکرار (مدینه السلام) ه گلوب (بساسیری) نفسک عاصی اولان آتی - که دولت ونعمتله دویمش ایدی - شجاعت ساینسک الیه مطاوعتک یوکی آلتنه چکمسنی واو و آنک تابعلرینک (جزاء بما کسبا - ایشلدکلرینک جزاسی اولمق اوزره . سورة المائدة) پنجه قهرلرینی قیرمسنی ایستدی .

(سلطان طغرل) درحال گری دوندی و (دارالخلافه) یه متوجه اولدی . ووقتا که عودت خبری (بساسیری) یه واصل اولدی مضطرب و بیقرار قالدی . وفراردن بشقه چاره گوره مدی .

بوسفرده یوقاروده ذکر ی کچن (ابراهیم ینال) (طغرل بک) ک رکابنده ایدی . وائنا ی راهده (همدان) ملکینی تسخیر قصدیله سلطاندن آیرلدی . (سلطان طغرل) ملک محافظه سی ضمیمه بلوطکی آنک اثرینه یتیشندی و آتی ثولوم تمساحنک آیاغی آلتنه آتدی . (ابراهیم ینال) ی ثولدورمک ایچون (طغرل) ک گری دویمش اولدینی خبرینی (بساسیری) طویونجه خرم وفرحناک اولوب (موصل حاکمی) ومشهورلردن داها برقاچ کیمسه لر ایله اتفاق معاهده سی یاپدی و (دارالخلافه) یه عودت ایتدی و بیلمدی که :

بیت :

ره را روانیست در هیچ کیش برون آمدن برخداوند خویش
« کندی افندیسنک علیه قیام ؛ هیچ بر مذهبه روا کور پلامش بر یولدر . »

ووقتا که مقصدلرینه واصل اولدیلر . خلیفه یی طوتوب . (غانه) یه گوندر دیلر . وحبس ایلدیلر . واعیان حضرت وملازمان خدمتدن دهاته عالمک مدار فقخری وکفاته بنی آدمک قدوه سی اولان وکمال عقل ووفرت فضل ایله مشار بالبنان بولنان مکارم ومفاخرک انواعی حائر اولدینی متفق علیه اولان (رئیس الرؤسا [*]) یی شهید ایلدیلر . و (بغداد) (شحنه - امنیت عمومی مدیری - سی) (آیتکین) کده جاننه قصده قیام ایله آتی دخی قبل ایتمک

[*] (القائم بامرالله) ک وزیر ی (علی بن الحسین بن احمد بن محمد بن عمر بن المسلمة) در . (فقه) بیلیر و (حدیث) روایت ایدر ایدی . (کتاب الفخری) (ص ۲۶۳) طبع (موسوعات) [مترجم]

ایستدیلر. و چونکه آنک (لایستأخرون ساعة ولا یستقدمون - آنلرک اجلری گلدیگی وقت نه بردقیقه گری قالیر ونه بر دقیقه ایلر و گیدرلر - سورة السباء) وعده سی منقضی اولماش و اجل موعودی نهایت بولماش ایدی. فرصت بوله مدیلر و آنلرک الندن قاچه رق (حلوان) ه گیتمگه موفق اولدی. و بوفرصتک طاتلیلغی ایله غربت مشقتنک آجیلغی دفعه ایلدی.

(خلیفه) (طغرل بك) ه ایشلرک محور لایقنده جریان ایلسی ضمنتده (اسلام) ك امدادینه یتشمسی و ملعونلرک دفعنه قوشمسی و یوزینی دینه یاردیمدن چویرمامسی و حقك مستحقنه ایرشمسی ایچون نامه یازدی و (طغرل بك) ه گوندلرک اوزره (آیتگین) ه ارسال ایلدی. (آیتگین) (سلطان) ك خدمته بر مکتوب یازدی و خلیفه نك ملطفه - التماس و التفات نامه - سنی ده لف ایلوب گوندردی. وقتا كه : (طغرل بك) ه وصول بولدی وزیر ماضی (عمید الملک ابونصر کندی) یه « بی حد بر عسکرایله در حال گله جگر. خلیفه مستریح و مطمئن اولسون » مآلنده (آیتگین) ه مختصر و مفید بر جواب یازمسی امر بیوردی. وزیر ؛ دیر بینظیر (صفی ابوالعلا حسول) - كه اقرانی آره سنده اصولدن و انجمن هنر و رانده فحولدن معدود ایدی - ه بوصورتله موجز بر جواب (خیر الکلام مقل و دل - سوزك بحیر لیسى الفاظی آز و معناسی چوق اولاندر) قلمه آلمی امر ایتدی. (صفی ابوالعلا) کلام باری دن شوآیت کریمه یی (آیتگین) ك مکتوبی ظهیرنه یازدی :

(ارجع الیهیم فلنأینهم یجنود لاقبل لیهیم بها و لنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون - ای ایلچی ! - بلقیسک سلیمان علیه السلامه گوندردیکی - دون گیت ؛ آنلره ؛ مقابله یه غیر مقتدر اولدقلری بر عسکر ایله البته گلیر و کندیلرینی مملکتلرندن - سباء - ذلیل اوله رق چیقاررز ؛ خوار و اسیر اولورلر - سورة النحل)

(عمید الملک) کاتبك صفای ذهن و لطافت طبعی سلطان صاحب تدبیره عرض ایلدی. و او ده بگه نه رك حقنده الطاف شاهانه و اعطاف خسروانه ده بولندی. وهم بو صیره ده دگیزلری طولدی ریجی و طاع دلیجی آغیر بر عسکر - كه چوققلقلرندن و سعتیله برابر ارض دارالبر و شدت بطشارندن قلیلر قورقوا یله طولار . - (بغداد) ه متوجه اولدی. تا بکه او حقه قارشو قیام ایدن ظالمدن انتقام آلسونلر و (خلیفه) نك کامرانلق (فرات) نی اوبی ثباتك وجودی چور ، چوپندن پاك ایتسونلر .

وقتا كه شهره واصل اولدی . - (طغرل بك) - (لاسایری) یی طوتدی و رسوالقله زار زار تولدوردی . و آنك اتندن جانورلر ایچجه طویدیلر . و شبهه سز

بیت :

هر آن کهتر که بامهرستیزد چنان افتد که هرگز برنخیزد [*]
 « بیوکه قارشو عسیان ایدن هر کوچک او یله بر دوشر که بعدما ابدیاً قالفه من »

و (۴۵۱) رنجی سال هجری نیک ذی الحجه سنده خلیفه (القائم بامراناه) ی مسند خلافت
 وسده امامته گتیردی وحقه کندی مرکزنده استقرار ویردی .

وقتا که (مدینه السلام - بغداد) -ه تقرب ایتدیلر . (سلطان طغرل بك) آتدن اشاعی
 ایندی . ورعایت ادب واحترام خلافت ضمتده خلیفه نك محفہ سی اوکنده طوردی .
 (امیر المؤمنین) کندیسنه التفات ونوازشده بولنوب (یا رکن الدین ارکب - ای دینک
 رکنی ! بین !) دیدی . (طغرل بك) - که حقا اساس دینک رکنی کندیسنک وجودیله
 محکم اولمش ایدی - آتته بیندی . و (خلیفه) ایله برابر اوله رق مرکز امامت ومقر
 خلافته گلدی .

وقتا که بو حکایه - بو وقعه - دن برقاج کون گچدی . و بونصرتدن برقاج زمان مرور
 ایتدی . (سلطان طغرل) وزیره - کندی وزیرینه - « چونکه بزه احیاناً بورایه گلمک
 ایجاب ایدیور . و یاغزده برچوق عسکر وصایسز غلبه لک وارددر . (خلیفه) نك عسکریمز
 ایچون معین (اقطاع) کو سترمسی لازمدر . و بواقطاعک عسکریمزک علوفه سنه عاند بولندیغنی
 حاوی برده فرمان ویرمسی ایجاب ایدر . » دیدی . رأی تامه مالک اولان وزیر دوراندیش
 « طبیعت وقت آنی اقتضا ایدر که (خلیفه) بوالتماسی (سلطان) دن آتسین . وزمانک مزاجی
 آنی موجبدر که : خلیفه نك بیهجک مصرفی سلطان تعین بیورسین . اوت ؛ فرمان
 بیورلدیغنی وجه اوزره خدمت خلیفه یه کیدر وعرض ایدرم . » دیدی .

وقتا که وزیر . (خلیفه) نك سرایی قوسنه واصل اولدی .

خلیفه نك وزیر ی ده گلیور ایدی ؛ گلدی و کندیسنه « بر خبر ایله سلطانک خدمته گیدیورم »
 دیدی . بوایکی وزیر بالاتفاق عنان یکرانی سلطانک درکاهی طرفه چویردیلر . و (سلطان) ک
 وزیر ی آتدن اول کندی مخدومنک - خدمت بولندیغنی اقدینک - خدمته گیتدی وعرض
 ایتدی که : نائب خلیفه بر خبر کتیریور . و او یله ظن اولنور (والظن یخطیء ویصیب -
 وظن بعضاً خطاً وبعضاً اصابت ایدر) که خلیفه کندی خرچلغنک سلطان طرفندن

[*] (کلیات سعدی) طبع (تبریز) (۱۲۶۴) (ص ۶۹) (طابع)

تعيين اولمسنی التماس ایدیور. اگر بوطن حقیقه واصل اولور و بوقیاس خفی جلی اولورسه جواب صواب « بزده » فکر و اندیشه ده ایدک » دیمکدر .

وقتا که خلیفه نیک وزیری حقیقه ده او یولده معروضاتده بولندی . و (عمیدالملک) ک ظنی طوغری چیقدی . و بوندنطولانی (العاقل یبصر بقلیه مالا یبصر الجاهل بعینه - عاقل قلیله جاهلک گوزی ایله کوره مدیکنی کوریر .) دیمشلردر . (سلطان) تلقین اولمش اولدیغی وجه اوزره جواب ویردی . و اوکون دیوان خلیفه نیک کتاب و اصحابی چاغیردی . و قانون ایستدی . و خلیفه نیک مصارفی ایچون معین بر واردات گوستردی . و متباقی بی (دیوان) ک تصرفی و کندی تحت فرمانته آلدی . و (بغداد) دن دارالملک (تبریز) ده متوجه اولدی . و (عمیدالملک) ی طرفدن و کالتله خلیفه نیک قیز قرنداشی [*] آلمق و بوفضیلت وسیله سیله سلطنت چادرینک ایلرینی ثبات و خلود قازیقزلیله مربوط و مشدود ایتمک و بومصاهرت واسطه سیله مملکت طلبنده بولنان معارضله حصول مقصود یولی مسدود قالمق اوزره اوراده براقدی . (خلیفه) بوخصوصده براز توقف ایلدی . و نهایت مزاج وقته رعایتیه بناء اجابت ایلدی . دلیل قضا اولان رضادن صکره (بغداد) (قاضی القضاة) نی کندی قیز قرنداشی مهدیله که مملکت و الیه سی و سلطنتک قوامیدر خطه (تبریز) ده خطبه او قومق - نکاح قیلیرکن بر خطبه - نطق - اوقونور - اوزره گوندردی .

وقتا که مهدسیده (تبریز) ده واصل اولدی شهرک اوزاق و یاقین طرفلرینی و بتون حوالیسنی تزین ایتدیلر . و کوچوک ، بیوک ، و وضع ، شریف کیم وارسه قارشو چیقیدیلر و (دوکون) ایامقده ناسک نه قدر عادتق وارسه ونه میسور و مقدور ایسه جمله سنی اجرا ایدوب یا پلندق هیچ برشی بر اقامدیلر . و هایون برکونده و مبارک برزمانده عوام و خواص ایله طولو بر محفله عقد نکاح اجرا اولندی . و مصاهرت خطبه سنی اوقوندی .

(ذک یوم مجموع له الناس و ذلک یوم مشهود - او ؛ کندیسی ایچون ناسک طولیلاندیغی برکوندر . و او ؛ مشهود برکوندر . سورة هود)

و سلطان بومطلوبک حصولی و بوامر مرغوبک ظهورندن طولانی اتهاج و مسرت گوستردی . و افتخار ایتدی و دیور ایدی .

[*] کریمه سی (ابن الاثیر) (ص ۹ ، ج ۱۰) [مترجم]

بیت :

امید من آنست کزین فاطمه سیرت مانند حسین و جسم ده پسر آید
« بو فاطمه سیرتدن حسن و حسین (رضیها) کبی اون اولاده مالک اولق ایسترم . »

وزفاف ایتمک و عروس مرادی در آغوش ایلمک اوزرم دارالمالک (ری) د متوجه اولدی .
وقتا که مقصودینه تقرب ایلدی . (طجرت - طخریست) صحرا سی فضا سنده ؛
حرارت هوادن متحصل اذایی دفع ضمنتده توقف ایلدی . و براز ؛ مزاج حد اعتدالی
تجاوز ایتدی و مستقیم طبع نکبت روز گاریله بوزولدی . واوراده عقاء روح
عاریتخانه تندن عقبا قافه گیتدی و جان گوگر جینی قالبک دارقفسندن برج اعلا یه اوچدی .
(هادم اللذات - ثلوم -) ک فرآشی اوسلطانک بساط حشمتی دوردی و (انما
تکونوا یدر ککم الموت ولو کتم فی بروج مشیده - زرده اولورسه کز ثلوم سزه یتشیر .
ولو بروج مشیده ده اولمه کزده ... سورة النساء) ک تندباد قهریله او پادشاهک ؛ اعلاء
علینه چیقارمش اولدینی قصر جلالی معمار اقبال اسفل السافلینه گوتوردی . (وماندری
نفس بای ارض تموت - هیچ برکیمسه زرده ثوله جگنی بیلمز . سورة لقمان)
وکندیسیله محبت باغلامش و عقد نکاح ایلمش و هنوز مهر موافقتی قالدیرماش اولان
(مهدسیده) بی (بغداد) د کوتوردیلر . و جناب حقک قضاسی و تقدیر ربانی ایله (ولا
معقب حکمه و لامرد لقضائه - حکمنی تعقیب ایدن کیمسه یوقدر و قضاء الهیسی ده غیر قابل
رددر .) بوقدر سعی و اجتهاد هباء مشورا اولدی .

بیت :

دی روز چنان بدی که کس چون تونبود امروز چنان شدی که کس چون تومباد
« دون او یله بز مرتبه رفیعده ایدک که نظیرک یوق ایدی . بوکونده او یله اولدک که : سنک کبی
کیمسه لر اولسون . »

ووقتا که (سلطان طغرل) مرحله دنیادن مقام عقبایه رحلت ایتدی .
(عراق) و (خراسان) مملکتنده (آلپ ارسلان محمد بن جغری) استقرار
ایلدی . و تحت سلطنتده (فی قرار مکین - محکم بر محله . سورة المرسلات) تمکین
بولدی .

بیت :

این جهانرا چو سر بسر بگرفت رفت تا عالمی دگر کبرد
 « چونکه بوجهانی باشند باشه اله کچیردی . شیمدی ده دیگر بر عالمی تسخیر ایتک ایچون کیتدی . »
 (ابو طالب طغرل محمد بن میکائیل) (۴۲۹) دن (۴۵۵) رمضانده وقوع بولان
 وفاتنه قدر یکرمی آلتی سنه سلطنت سورمشدر . وزرا- و سالاری (ابوالقاسم کرمانی)
 و (عمیدالملک ابونصر کندری) در والسلام .

السلطان عضد الدین ابوشجاع آلپ ارسلان محمد بن چغر [*] بک بن میکائیل برهان امیر المؤمنین

(سلطان آلپ ارسلان) بختیار و کامکار بر پادشاه و کامیاب و کامیار بر شهریار ایدی .
 فرآلهی و ابهت شاهی ایله متحلی ایدی . شجاعتی بسیط جهانده مذکور و مشهور
 و سماحتی صحایف زمانده مزبور و مسطور ایدی . محاربه هنگامنده و مجادله زماننده ارسلان
 ایله پنجهلشیر و دلیر پهلوانلر ایله مبارزه ایلر ایدی .

بیت :

درصد هزار قرن سپهر پیاده رو نآرد چتو سور بیدان روز کار
 « یوز بیک عصرده بو پیاده رو اولان سپهر میدان روز کاره آنک کبی بر سواری کتیره من . »
 شکلی کوزل و شمائلی مرغوب ایدی . دنلواز بر کورنشی و خصم انداز برالی و ارایدی .
 دیر لرکه : اگر آنک یاینک زه کیرندن اوق؛ بالطهیه راست گلسه ایدی دیر واکر
 طاغ تپه سنه دوشسه - رزانت و ثباتده (طور) ک وقارینه فائق اولسه بیله - کوکندن
 ییقار ایدی . آنک غضبی دالغه سنک توقادی دشمنک دگزی دیندن طوپراغی ساحل
 دریایه آتاردی . و آنک خشمک صولتی طاشک ایچندن آتشی صحرای ظهوره چیقاریر ایدی .

نعر :

ونحن اناس نرتدی الحلم شیمه و نغضب احیاناً فنزوی العوایا
 « بز طبعاً حلم ایله مجبول اولان کشیلرز . و احیاناً ده غضبنک اولور و قارغیلری دشمنلرک
 قاتلریله قاندریررز . »

[*] (آياصوفيه) نسخه سنده (جغری) صورتیله درکه (دیوان لغات الترک) دن یوقاریه نقل
 ایتدی کمز وجهله طوغریسی ده بودر . [مترجم]

آنک تئزیر و تادی؛ آبدار و آتشار قلنجک آغزی و صاعقه کردار قارغیدن بشقه
 برشی و مخالفلرینک مجلسی حد چوقورندن و حفره نیراندن بشقه بریر دکل ایدی . آنک
 عهدفرماننده (چین) دلبلرینک چین زلزلرندن بشقه بر محله قیریقای - قیویرم - بولماز .
 و آنک زمانی چنده سرودن بشقه سی آنک بنده لک و کوله لگی قیدندن قورتیلحق طبعه
 دوشمن ایدی . و آنک منصور عسکری (خطا) دن (ختن) ه قدر قوشدی . و اکناف
 و اطراف مالک هر طرفه یاییلیدی . و وقتا که نوبت (پارس) و (شبانکاره) یه کلدی
 و آنک حکمی خاطرینه رعایت ایتدیله . و آگا مطاوعت ایتک ایستیمورلر و باشی آنک
 ربه امرندن چویریورلر ایدی . آنک ارلکلری قهرینک شاگردی عرصه امثال
 و فرمانبرلرکه چکدی . و بالذات (شبانکاره) یه گتیدی و (ان الملوك اذا دخلوا قرية
 افسدوها وجعلوا اعزة اهلهما اذله - شه سز ملوک بر قریه یه کیردکلری زمان اورای افساد
 ایدرلر و اهالیسینک عزیز اولانلرینی ذلیل قیلارلر - سورة النحل) مقتضاسیجه برچوق
 تاجدار کردنکشلری باجدار ایلدی . و برچوق کار و بار صاحبی زنکینلری انسان یی
 مزراقه طعمه ایتدی . و آنک عهد سلطنتده روم ملکی (ارمانوس) [۰] اوچ یوز بیک
 سواری ایله دیار اسلامی قصد ایدرک حرکت ایتدی . و قوت ابطال و شوکت و اقیانه
 گووه نه رک کفر و ضلال بایراقلرینی قالدیردی . و مسلمانلرک ماللرینی یغما ایتک و حاللرینه
 تفرقه صالح ایچون تشمیرساق ایلدی . و جهاندارلق مردیونلرینه یوکسلمک سوداسی دماغنده
 برلشمش و عنان اختیازی شیطان مکارک اله ویرمش ایدی . و (سلطان) (و جاهد وافی سییل الله
 - جناب حقک یولنده جهاد ایدک . سورة التوبه) حکمنجه آنک منع و دفعی ضمتنده قیام ایلدی .
 و (سلطان) ایله اون ایکی بیگدن زیاده همراه و صاحب رکاب کیمسه یوق ایدی . عسکر هر
 نه قدر آرایدسه کندیس اوقدر چوق حضرت صمددن مدد امید ایدیور و دیورایدی :
 « چونکه بزم عسکریمز اسلامک رونقدار اولسی ایچون جانلری اللرینه و اووچلرینه
 قویمشدرلر . وصف صف کفار فجبارک قصدنده اولشلردر . خصمک غلبه سیله منزم
 اولمالری لازمدر . و آنک خیل و حشملرینک چوقلخندن (ولکان بعضهم لبعض
 ظهیراً - بعضیلری بعضیلرینه یاردجی اولسه لرده ... سورة الاسراء) دوشونماک ایجاب
 ایدر . و متوکلاً علیه ایاغی میدان محاربه و مقاتله یه قویق لازمدر . (و کان حقاً علینا
 نصر المؤمنین - بزم اوزریمزه مؤمنلره یاردم حق اولدی . سورة الروم) »

[*] (استانبول) ایمپراطوری (رومانوس دیوژن) [مترجم]